

2013-06-25

ANKOM

2013-06-27

Enligt sändlista

FI Dnr 11-5610
(Anges alltid vid svar)

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Remiss av förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut. Det innebär att kreditinstitut inte längre ska tillämpa Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag. Kreditinstitut med tillstånd att driva värdepappersrörelse ska inte längre tillämpa 6 kap. och 9 kap. i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse. En ändring görs också i Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag eftersom dessa inte längre ska omfatta företag som bedriver verksamhet i enlighet med lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Syftet med den nya reglerna är att säkerställa en god styrning, riskhantering och kontroll i de företag som ska tillämpa dem. I de nya föreskrifterna införs därför krav på vilka interna regler, rutiner och processer som ska finnas i ett företag. Kraven på företagets organisation skärps och det införs specifika krav på struktur samt på styrelsen och den verkställande direktören i ett företag. Vidare föreslås tydligare regler om hantering av intressekonflikter. De nya föreskrifterna innehåller även specifika krav på riskhantering, däribland krav på hantering av risker bl.a. när ett företag inför nya produkter och tjänster. Alla företag som omfattas av föreskrifterna ska ha en funktion för riskkontroll, en funktion för regelefterlevnad och en funktion för internrevision. Reglerna ställer krav på tillräcklig bemanning, sakkunskap och tillgång till information för dessa funktioner. Därutöver föreslås regler för uppdragsavtal, dvs. när ett företag lägger ut delar av sin verksamhet på någon annan.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Finansinspektionen bifogar ett förslag till författningstext, en remisspromemoria samt en ändringsföreskrift till Finansinspektionens föreskrifter om värdepappersrörelse och de ändrade allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Materialet finns också tillgängligt på vår webbplats, www.fi.se.

Finansinspektionen skulle särskilt uppskatta om remissinstanserna i sina remissvar kan utvärdera storleken på de kostnader som förväntas uppstå för berörda företag i och med förslagets ikraftträdande. Redogörelsen för förväntade kostnader bör vara uppdelad i materiella kostnader (t.ex. investeringar som behöver göras som en följd av förslaget eller kostnader som uppstår när förslaget medför en ändring i verksamhetsinriktningen) och administrativa kostnader (t.ex. tid som behöver läggas ner för att följa krav i de förslagna reglerna på att upprätta, lagra eller överföra information). De förväntade kostnaderna kan även med fördel delas upp i engångskostnader och löpande kostnader.

Skriftliga synpunkter på förslaget lämnas till Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 Stockholm eller via mejl till finansinspektionen@fi.se, senast den 6 september 2013.

Finansinspektionen inbjuder även till ett särskilt remissgruppsmöte den 22 augusti 2013 kl. 14.00-15.30. Anmälan görs till sara.bjorkman@fi.se senast den 15 augusti 2013.

Finansinspektionen vill även informera om att kommande föreskrifter för hantering av operativa risker respektive hantering av it-system, informationssäkerhet och insättningssystem planeras att sändas ut på remiss från mitten av oktober till senare delen av november 2013.

Frågor besvaras av Sara Björkman via mejl sara.bjorkman@fi.se eller tfn 08-787 83 18.

Med vänlig hälsning

FINANSINSPEKTIONEN

Marie Jespersion
Regelgivningsansvarig

Sändlista:

Sveriges riksbank
Kommerskollegium
Riksgäldskontoret
Skatteverket
Pensionsmyndigheten
Kammarkollegiet
Statens tjänstepensionsverk
Statistiska centralbyrån
Konkurrensverket
Konsumentverket
Regelrådet
Riksrevisionen
Advokatsamfundet
AFA Försäkring
Aktiemarknadsbolagens förening
Aktiemarknadsnämnden
Aktiespararna
Bankernas arbetsgivareorganisation
Bankgirocentralen BGC AB
Bokföringsnämnden
Bostadsrättsorganisationen SBC
Civilekonomerna
FAR
Finansbolagens Förening
Finansförbundet
Fondbolagens förening
Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden
Företagarnas riksorganisation
Försäkringsbranschens arbetsgivareorganisation
Industrins finansförening
Kollegiet för svensk bolagsstyrning
Konsumenternas Bank- och finansbyrå
Konsumenternas försäkringsbyrå
Landsorganisationen i Sverige (LO)
Näringslivets Regelnämnd
Revisorsnämnden
Rådet för finansiell rapportering
Sparbankernas Riksförbund
Svensk Handel

Svenska Aktuarieföreningen
Svenska Bankföreningen
Svenska Fondhandlareföreningen
Svenska föreningen för partsförvaltade institut för risk och pensionsplaner
Svenska försäkringsförmedlares förening
Svenska Handelskammarförbundet
Svenskt Näringsliv
Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
Sveriges Finansanalytikers Förening
Svensk Försäkring
Sveriges Konsumenter
Sveriges Redovisningskonsulters förbund
Swedish Pension Fund Association
Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
Tjänstepensionsförbundet
Trä- och möbelindustriförbundet (TMF)
Utländska försäkringsbolags förening

För kännedom:

Finansdepartementet
Justitiedepartementet

FI Dnr 11-5610

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till nya regler om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut

Sammanfattning

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll som gäller för kreditinstitut, dvs. banker och kreditmarknadsföretag. Utöver detta föreslås följdändringar i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) och i de allmänna råden (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag.

Det har under de senaste åren lagts ned mycket arbete på att ta fram nya och bättre regler för bankers kapital och likviditet. Det har varit befogat och ändamålsenligt. Sett i ett större sammanhang är den nya regleringen av kapital och likviditet ändå avhängig av att företagen, dess ledning och styrelse, sköter företagen på ett bra sätt. Styrning, riskhantering och kontroll är det mest centrala området för ledningen av finansiella företag. En robust och effektiv styrning och kontroll bidrar dels till att skapa större förtroende för aktörerna på de finansiella marknaderna bland kunder och investerare, dels till att skapa mer stabila finansiella företag och därmed ökad stabilitet i det finansiella systemet.

I dag regleras styrning, riskhantering och kontroll framför allt genom Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag och Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning (GL 44). Eftersom detta område är så centralt för den finansiella stabiliteten är det dock inte tillräckligt att företagets verksamhet bara regleras genom allmänna råd. De allmänna råden och riktlinjerna görs därför i utvalda delar om till bindande regler. Bindande regler på området finns dessutom redan för värdepappersbolag och fondbolag. De nya föreskrifterna bygger huvudsakligen på Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag samt på GL 44. Föreskrifterna är inte bara anpassade efter den internationella regelutvecklingen utan har dessutom formats utifrån de erfarenheter och iakttagelser som Finansinspektionen gjort i sin tillsyn av de finansiella företagen.

Avsikten är att föreskrifterna ska säkerställa en god styrning, riskhantering och kontroll i de företag som ska tillämpa dem. För att borga för detta införs krav på vilka interna regler, rutiner och processer som ska finnas i ett företag.

Kraven skärps på företagens organisation och det införs specifika krav på struktur samt styrelsen och den verkställande direktören i ett företag. Vidare föreslås tydligare regler om hantering av intressekonflikter. De nya föreskrifterna innehåller även specifika krav på riskhantering, däribland krav på hantering av risker bl.a. när ett företag inför nya produkter och tjänster. Alla företag som omfattas av föreskrifterna ska ha en funktion för riskkontroll, en funktion för regelefterlevnad och en funktion för internrevision. Reglerna ställer krav på tillräcklig bemanning, sakkunskap och tillgång till information för dessa funktioner. Därutöver föreslås regler för uppdragsavtal, dvs. när ett företag lägger ut delar av sin verksamhet på någon annan.

Föreskrifterna medför att kreditinstitut inte längre ska tillämpa Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag. De innebär också att kreditinstitut med tillstånd att driva värdepappersrörelse inte längre ska följa 6 kap. och 9 kap. i värdepappersföreskrifterna.

De nya och ändrade föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014, då de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag föreslås upphävas för kreditinstitut.

Innehåll

1	Utgångspunkter	4
1.1	Målet med regleringen.....	4
1.2	Nuvarande och kommande reglering.....	5
1.3	Regleringsalternativ.....	6
1.4	Rättsliga förutsättningar	7
1.5	Ärendets beredning.....	8
1.6	Finansinspektionens meddelande till Eba.....	8
1.7	Ikraftträdandebestämmelser.....	8
2	Motivering och överväganden.....	8
2.1	Allmänna överväganden om GL 44.....	8
2.2	Tillämpningsområde	9
2.3	Gränsdragning till kommande föreskrifter om hantering av operativa risker respektive informationssäkerhet.....	11
2.4	Proportionalitetsprincipen	11
3	Förslag till nya regler om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut	12
3.1	Allmänna organisatoriska krav	13
3.2	Etiska regler.....	20
3.3	Riskhantering.....	22
3.4	Kontrollfunktioner	24
3.5	Funktionen för riskkontroll.....	26
3.6	Funktionen för regelefterlevnad (compliance)	29
3.7	Funktionen för internrevision	31
4	Uppdragsavtal.....	32
5	Följdändringar i andra föreskrifter och allmänna råd.....	34
5.1	Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag.....	34
5.2	Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse.....	34
6	Förslagets konsekvenser.....	35
6.2	Konsekvenser för små företag	37
6.3	Konsekvenser för konkurrensen på marknaden.....	38
6.4	Konsekvenser för samhällsekonomin och konsumenterna.....	38
6.5	Konsekvenser för Finansinspektionen.....	38

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Det har under de senaste åren lagts ned mycket arbete på att ta fram nya och bättre regler för bankers kapital och likviditet. Det har varit befogat och ändamålsenligt. Sett i ett större sammanhang är den nya regleringen av kapital och likviditet ändå avhängig av att företagen, dess ledning och styrelse, sköter företagen på ett bra sätt. Styrning, riskhantering och kontroll är det mest centrala området för ledningen av finansiella företag. En robust och effektiv styrning och kontroll bidrar dels till att skapa högre förtroende för de finansiella marknaderna bland kunder och investerare, dels till att skapa mer stabila finansiella företag och därmed ökad stabilitet i det finansiella systemet.

De nya föreskrifterna syftar till att säkerställa att kreditinstitut, dvs. banker och kreditmarknadsföretag har en god styrning, riskhantering och kontroll. Brister i styrningen och kontrollen hos företagen leder ofta till otydliga rättsliga och operativa strukturer och undermålig riskkontroll eller regelefterlevnad medan en väl fungerande styrning och kontroll å andra sidan avspeglar sig i väl fungerande rutiner och processer.

I de nya föreskrifterna föreslås vilka interna regler, rutiner och processer som ska finnas i ett företag för att säkra en god styrning, riskhantering och kontroll. Det föreslås skärpta krav på företagets organisation och struktur samt specifika krav på styrelsen och den verkställande direktören i ett företag. Föreskrifterna innehåller krav på hur styrelser ska arbeta med styrningen och kontrollen av företaget. Avsikten är även att öka styrelseledamöternas medvetenhet om företagets risker och därmed säkerställa att företagen har nödvändiga riskhanteringsprocesser och kontrollsystem. Föreskrifterna ställer också tydliga krav på intern rapportering till styrelse och ledning i fråga om risker och regelefterlevnad, vilket ska öka styrelsens inblick i, förståelse för och kontroll över företagets risker.

Vidare föreslås tydligare regler om hantering av intressekonflikter. Förslaget innehåller även specifika krav på riskhantering, däribland hur ett företag ska hantera risker i samband med att det infört bl.a. nya produkter och tjänster. Alla företag som omfattas av föreskrifterna ska ha en funktion för riskkontroll, en funktion för regelefterlevnad och en funktion för internrevision. Reglerna ställer krav på att företagen har tillräckligt med personal, sakkunskap och tillgång till information för dessa funktioner. Därutöver föreslås regler för uppdragsavtal, dvs. när ett företag lägger ut delar av sin verksamhet på någon annan.

I dag regleras området styrning, riskhantering och kontroll framför allt genom Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag och Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning (GL 44). Eftersom detta område är centralt för den finansiella stabiliteten är det dock inte tillräckligt att kreditinstitutens verksamhet endast

regleras genom allmänna råd. De allmänna råden och riktlinjerna görs följaktligen i utvalda delar om till bindande regler. Bindande regler på området finns dessutom redan för värdepappersbolag och fondbolag. De nya föreskrifterna bygger huvudsakligen på dessa allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag samt på GL 44. Föreskrifterna är inte bara anpassade efter den internationella regelutvecklingen utan har även formats utifrån de erfarenheter och iakttagelser som Finansinspektionen gjort i sin tillsyn av de finansiella företagen. Utöver detta föreslås följdändringar i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) och i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag.

1.2 Nuvarande och kommande reglering

Ett kreditinstituts verksamhet regleras huvudsakligen i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). De kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse ska även följa vissa bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV). Enligt 6 kap. 2 § första stycket LBF ska ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Företaget ska härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll. Reglerna har sitt ursprung i artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet, av vilken det framgår att de tekniska kriterierna avseende organisation och riskhantering i bilaga V till direktivet ska beaktas. Motsvarande bestämmelser finns för värdepappersbolag i 8 kap. 4 § första stycket LV. Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag fungerar som vägledning till kraven i 6 kap. 2 § LBF. Finansinspektionen har även med stöd av befintligt bemyndigande i LV meddelat värdepappersföreskrifterna. Reglerna om intern styrning och kontroll i LV och värdepappersföreskrifterna har sitt ursprung i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG¹ (Mifid) och dess genomförandedirektiv (genomförandedirektivet)².

Frågor om intern styrning och kontroll har varit i fokus sedan finanskrisens början hos politiker, tillsynsmyndigheter och marknadsaktörer. Den s.k. Larosièrereport³ publicerades i februari 2009 och lade grunden för en ny sorts reglering inom EU som innebär en starkare och bättre koordinerad tillsyn och en effektiv krishantering. Rapporten ger en analys av de huvudsakliga orsakerna till finanskrisen såsom makroekonomiska orsaker (s.k. ample liquidity, låga räntor, fastighetsbubbla osv.), undermålig riskhantering och misstag i bolagsstyrning. Den pekar även på brister i övervakning och tillsyn av den finansiella marknaden. I rapporten rekommenderades ett nytt europeiskt

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG.

² Kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet.

³ The high-level group on financial supervision in the EU, Report.

ramverk för att säkra den finansiella stabiliteten inom EU och innebar att tre nya europeiska tillsynsmyndigheter inom den finansiella sektorn etablerades, däribland den Europeiska bankmyndigheten, Eba.

Eba beslutade under hösten 2011 nya riktlinjer om intern styrning och kontroll (GL 44) för att stärka företagens interna styrning och kontroll och skapa enhetliga regler på området inom EU. Dessa riktlinjer bygger delvis på The Committee of European Banking Supervisors (Cebis) tidigare rekommendationer. Nya kapitel har lagts till om tydlighet i bolagsstrukturen, tillsynsmyndighetens roll, uppgifter och ansvar samt it-system och kontinuitetsplanering. Riktlinjerna har utfärdats på grundval av artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010.⁴ Syftet med riktlinjerna är att harmonisera förväntningarna på tillsynen och underlätta tillämpningen av sunda interna styrformer i linje med artikel 22 och bilaga V i direktiv 2006/48/EG (kreditinstitutsdirektivet) och de nationella bolagslagarna.⁵

Regeringen tillsatte under 2012 en utredning med uppdrag att föreslå de lagändringar som krävs i svensk rätt för att införliva kapitaltäckningsreglerna i CRD 4, den s.k. kapitaltäckningsutredningen. Utredningen ska redovisa sitt förslag den 16 september 2013. CRD 4 träder i kraft den 1 januari 2014. Finansinspektionen har i arbetet med att ta fram de nya föreskrifterna gjort ett antal överväganden, bl.a. när det gäller de områden som regleras både i GL 44 och i CRD 4. Det kan nämligen förväntas att den utredning som regeringen tillsatt för att införliva reglerna i CRD 4 i svensk rätt kommer att föreslå att vissa bestämmelser regleras genom lagstiftning.

1.3 Regleringsalternativ

Om riktlinjer från Eba

Eba har fått i uppdrag att säkerställa att en samlad uppsättning harmoniserade regler och enhetliga tillsynsrutiner tillämpas av de nationella tillsynsmyndigheterna. Det går till så att Eba lämnar förslag på tekniska standarder för tillsyn eller genomförande som sedan antas av Europeiskakommissionen i form av förordningar eller beslut. Myndigheten har själv möjlighet att besluta om riktlinjer och rekommendationer riktade till behöriga myndigheter eller finansmarknadsaktörer.

I de riktlinjer som Eba utfärdar med stöd av artikel 16.3 i Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 anges att de behöriga myndigheterna och finansinstituten ”med alla tillgängliga medel ska söka följa dessa riktlinjer och rekommendationer”.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG.

⁵ Kapitel I 1 GL 44.

Genomförande av Eba:s riktlinjer och rekommendationer

Finansinspektionens styrelse beslutade i februari 2013 att ställa sig bakom den syn på genomförande av de europeiska tillsynsmyndigheternas riktlinjer och rekommendationer som framgår av promemorian "Genomförande av de europeiska tillsynsmyndigheternas riktlinjer och rekommendationer" av den 8 februari 2013. Promemorian finns publicerad på myndighetens webbplats, fi.se. Finansinspektionen anser att riktlinjer från Esa riktade till behöriga myndigheter eller finansmarknadsaktörer är att jämföras med svenska allmänna råd. Esa-förordningar innebär att behöriga myndigheter eller finansmarknadsaktörer direkt på grund av förordningarna med alla tillgängliga medel ska söka följa dessa riktlinjer. Eftersom förordningarna har direkt verkan kommer Finansinspektionen inte att utfärda några egna allmänna råd. Däremot kan myndigheten om den bedömer att det behövs, komma att omarbete riktlinjer till bindande regler i form av föreskrifter.

Regleringsalternativ

Finansinspektionen bedömer att självreglering inte är tillräckligt. Området styrning, riskhantering och kontroll är alltför viktigt och centralt för det finansiella systemets stabilitet för att lämnas helt utan åtgärder. Ett annat alternativ skulle vara att behålla de regler som finns i sin nuvarande form. Kreditinstituten skulle då även fortsättningsvis följa de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag, värdepappersföreskrifterna samt GL 44. Finansinspektionen anser emellertid att det inte är tillräckligt att kreditinstitutens verksamhet endast regleras genom allmänna råd.

Av de olika förslag som finns till regleringsalternativ bedömer Finansinspektionen att en bindande reglering på området är nödvändig. Dessutom har det redan införts bindande reglering på området för fondbolag och värdepappersbolag.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka åtgärder ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla kravet på riskhantering i 6 kap. 2 § med stöd av bemyndigandet i 16 kap. 1 § 3 LBF och 5 kap. 2 § 4 förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse. Detsamma gäller i fråga om värdepappersbolag enligt 8 kap. 42 § 2 LV och 6 kap. 1 § 9 förordningen (2007:572) om värdepappersmarknaden.

Av 9 kap. 5 § andra stycket lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen) följer att kraven i 6 kap. 2 § första stycket LBF och i 8 kap. 4 § första stycket LV om riskhantering dessutom ska uppfyllas av en finansiell företagsgrupp. Hur detta krav återspeglas i föreskrifterna redogörs för i avsnitt 2.2.

1.5 Ärendets beredning

Finansinspektionen har i arbetet med att ta fram de nya föreskrifterna konsulterat en extern referensgrupp som består av representanter från Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening, Fondhandlarnas förening och Sparbankernas Riksförbund. Finansinspektionen har haft flera möten med denna grupp.

1.6 Finansinspektionens meddelande till Eba

I samband med att GL 44 trädde i kraft meddelade Finansinspektionen sin avsikt att tillämpa GL 44 i myndighetens tillsyn till Eba. I enlighet med artikel 16.3 i Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 ska instituten med alla tillgängliga medel söka följa riktlinjerna. I de delar som inte kommer att tas om hand i de nya föreskrifterna ska företagen med alla tillgängliga medel därmed ändå söka följa GL 44. Finansinspektionen redogör närmare för sitt ställningstagande i avsnitt 2.1.

1.7 Ikraftträdandebestämmelser

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Finansinspektionen föreslår inte att det införs några övergångsbestämmelser eftersom företagen sedan en längre tid, med alla tillgängliga medel, redan ska följa riktlinjerna i GL 44. Finansinspektionen bedömer därför att merparten av bestämmelserna i föreskriftsförslaget redan tillämpas av företagen.

2 Motivering och överväganden

2.1 Allmänna överväganden om GL 44

Genom de föreslagna föreskrifterna görs vissa av riktlinjerna i GL 44 om till bindande regler. Finansinspektionen har i sitt föreskriftsarbete analyserat GL 44 och föreslår att de riktlinjer som ger tydliga, handlingsdirigerande regler som företagen kan tillämpa i sin verksamhet och som Finansinspektionen kan använda i sin tillsyn ska göras om till bindande regler. I *bilaga 1* lämnas en övergripande redogörelse för Finansinspektionens analys av riktlinjerna i GL 44. De delar som inte görs om till bindande föreskrifter gäller följaktligen som allmänna råd, om inte Finansinspektionen anmält till Eba att riktlinjen inte ska följas. Finansinspektionen kommer att följa upp efterlevnaden av riktlinjerna i sin löpande tillsyn. Ett företag som inte följer allmänna råd måste vara beredd att förklara hur det trots detta uppfyller kraven i de bakomliggande bestämmelserna.

2.1.1 De tre försvarslinjerna

Finansinspektionen har i sitt arbete med att ta fram de nya föreskrifterna tagit hänsyn till hur företagen organiserar sin verksamhet i enlighet med den s.k. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions

(COSO:s) principer om de tre försvarslinjerna. Dessa innebär i korthet att den första försvarslinjen är en beskrivning av det ansvar som affärsverksamheten har för att säkerställa att risktagande sker under kontrollerade och medvetna former. Det är affärsverksamheten som har det delegerade ansvaret att genomföra företagets beslutade riskstrategi och att säkerställa att företaget håller sig inom de limiter som styrelsen satt upp. Den första försvarslinjen utgörs alltså av affärsverksamheten som utför den dagliga riskhanteringen. Den andra försvarslinjen utgörs av funktionen för riskkontroll och funktionen för regelefterlevnad (compliance) som bl.a. övervakar, kontrollerar och rapporterar företagets risker och efterlevnaden av interna och externa regelverk. Den tredje försvarslinjen består av en oberoende internrevisionsfunktion, direkt underställd styrelsen, som bl.a. ska utföra en regelbunden granskning av såväl ledning som företagets interna kontroller, kontrollfunktionernas arbete och företagets riskhantering. Internrevisionsfunktionens arbete syftar även till att bidra till bestående förbättringar i verksamheten.

2.2 Tillämpningsområde

De nya föreskrifterna föreslås omfatta bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar (dvs. kreditinstitut). Föreskrifterna ska även omfatta värdepappersrörelsen i dessa företag. Dessa företagsformer benämns i denna promemoria och i föreskrifterna gemensamt för företag. Finansinspektionen föreslår att föreskrifterna även ska omfatta finansiella företagsgrupper.

Av 6 kap. 2 § första stycket LBF framgår att ett kreditinstitut ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll. Motsvarande bestämmelse finns för värdepappersbolag i 8 kap. 4 § LV. Bestämmelserna motsvaras av artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet, av vilken det framgår att de tekniska kriterierna i bilaga V till direktivet ska beaktas. Ett kreditinstitut ska enligt artikel 68.1 i direktivet uppfylla de förpliktelser som anges i artikel 22 individuellt. Av artikel 73.3 i direktivet framgår att de behöriga myndigheterna dessutom ska kräva att moder- och dotterföretag som omfattas av direktivet uppfyller kraven på grupp- eller undergruppsbasis för att bl.a. säkerställa att deras styrformer, metoder och rutiner är enhetliga och väl integrerade. Mot denna bakgrund infördes bestämmelsen i 9 kap. 5 § kapitaltäckningslagen⁶ som anger att en finansiell företagsgrupp ska uppfylla kraven i bl.a. 6 kap. 2 § första stycket LBF samt 8 kap. 4 § första stycket LV om riskhantering. En finansiell företagsgrupp ska även uppfylla kraven i 6 kap. 3 § LBF och 8 kap. 5 § LV om genomlysning. Av detta följer alltså att kraven på bl.a. riskhantering och genomlysning ska uppfyllas såväl av enskilda företag som av finansiella företagsgrupper. Mot denna bakgrund bör det ställas upp ett krav på att föreskrifterna, i de delar de motsvarar 6 kap. 2 § första stycket och 6 kap. 3 § LBF samt 8 kap. 4 § första stycket och 8 kap. 5 § LV, ska tillämpas på enskild och gruppnivå.

⁶ Prop. 2006/07:5 s. 317.

Definition av finansiell företagsgrupp

Kravet på enhetlig och integrerad riskhantering inom en finansiell företagsgrupp härrör, som redogjorts för ovan, från artikel 73.3 i kreditinstitutsdirektivet. Av artikeln framgår att det är moder- och dotterföretag som omfattas av direktivet som ska omfattas av bestämmelsen. Bestämmelsen har införts i 9 kap. 5 § andra stycket i kapitaltäckningslagen. Där framgår att en finansiell företagsgrupp ska uppfylla kraven i 6 kap. 2 § första stycket och 3 § i LBF. För tillämpningen av dessa föreskrifter bör därför definitionen av finansiell företagsgrupp bestämmas utifrån det faktiska inflytandet över hanteringen av företagets risker av de företag som ingår i gruppen. Eftersom företag inte kan ha ett bestämmande inflytande över bolag som inte är majoritetsägda och intressebolag bör sådana företag inte omfattas av gruppdefinitionen i de nya föreskrifterna.

Det är ett kreditinstitut som är moderföretaget i den finansiella företagsgruppen som ansvarar för att kraven i bestämmelserna uppfylls på gruppnivå.

Tillämpning av reglerna på finansiell företagsgrupp

I likhet med de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag ska de nya föreskrifterna även tillämpas på finansiella företagsgrupper. Det innebär att kraven i föreskrifterna också ställs på gruppnivå. De interna reglerna ska finnas såväl på övergripande nivå inom den finansiella företagsgruppen som på solonivå i företaget. Övergripande kontrollfunktioner ska finnas som ska utföra och ansvara för till exempel att identifiera, analysera och rapportera samtliga risker i den finansiella företagsgruppen. Samma kontrollfunktioner ska också finnas i de enskilda företagen.

2.2.1 Kreditinstitut med värdepappersrörelse

De kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse måste i dag följa flera olika författningar när det gäller intern styrning och kontroll. För verksamheten i kreditinstitutet bör företaget följa de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag och för sin värdepappersrörelse ska det efterleva bestämmelserna i värdepappersföreskrifterna. Med de nya föreskrifterna kommer kreditinstituten huvudsakligen bara tillämpa en och samma föreskrift på detta område. De grundläggande kraven på bl.a. riskhantering i LV och LBF härrör inte från Mifid-direktivet, utan från kapitaltäckningsdirektivet. Dessa krav har tillkommit av stabilitetsskäl och går således utöver de konsumentskyddsintressen som Mifid-direktivet främst ska tillgodose.

Bestämmelserna om riskhantering gäller hela institutets verksamhet, dvs. även värdepappersrörelsen i ett kreditinstitut. Det framgår dels av förarbetena⁷, dels av hur lagstiftaren har valt att begränsa 8 kap. 3–8 §§ LV till att endast omfatta värdepappersbolag och inte värdepappersinstitut. Det innebär att ett

⁷ Prop. 2006/07:5 s. 129 ff.

kreditinstitut som brister i sin organisation och riskhantering när det gäller värdepappersrörelsen ytterst måste bedömas utifrån LBF.

Eftersom bestämmelserna i LBF om organisation och riskhantering (inklusive företagets kontrollfunktioner) gäller för hela rörelsen, kan värdepappersrörelsen i ett kreditinstitut inte undantas från de föreslagna föreskrifternas tillämpningsområde. I så fall skulle dessa föreskrifter inte överensstämma med de grundläggande kraven i LBF och kapitaltäckningsdirektivet. Finansinspektionen föreslår därför nya föreskrifter om styrning, riskhantering och kontroll för kreditinstitutet, som även omfattar den värdepappersrörelse som institutet eventuellt driver. Det innebär att kreditinstitut med tillstånd att driva värdepappersrörelse inte längre ska tillämpa 6 kap. om organisatoriska krav och 9 kap. om uppdragsavtal i värdepappersföreskrifterna. Däremot ska sådana företag i de delar som inte gäller organisatoriska krav och uppdragsavtal tillämpa värdepappersföreskrifterna som tidigare. Värdepappersbolagen påverkas inte av de nya reglerna.

2.3 Gränsdragning till kommande föreskrifter om hantering av operativa risker respektive informationssäkerhet

På Finansinspektionen pågår för närvarande ett arbete med att ta fram två separata föreskrifter om dels hantering av operativa risker, dels hantering av it-system, informationssäkerhet och insättningssystem i företagen. De nya föreskrifterna som nu föreslås har samordnats med dessa regelarbeten, i syfte att skapa såväl tydliga regler som distinkta gränsdragningar mellan de tre författningarna.

Riktlinjerna GL 44 införs i första hand i de nya föreskrifterna, men kommer även till viss del införas i de två hanteringsföreskrifterna. Finansinspektionens utgångspunkt är att det genom föreskrifterna ska införas grundläggande krav på hantering av risker.

2.4 Proportionalitetsprincipen

Av förarbetena till 6 kap. LBF framgår att de krav som ställs på instituten enligt bestämmelserna om soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysning kan variera med de verksamheter instituten ägnar sig åt.⁸ Bestämmelserna i 6 kap. 1–3 §§ LBF ska enligt 6 kap. 4 a § samma lag omfattas av proportionalitet och enligt förarbetena till denna bestämmelse bör Finansinspektionen beakta proportionalitetsprincipen vid utformning av inspektionens föreskrifter. Finansinspektionen har i arbetet med att utforma de nya föreskrifterna beaktat proportionalitetsprincipen och bedömer att det finns utrymme för denna princip i vissa regler. Dock kommer inte samtliga bestämmelser i föreskrifterna att omfattas av proportionalitet och därför föreslås inte en generell proportionalitetsprincip.

⁸ Prop. 2002/03:39 s. 275, 277 och 279 f.

Finansinspektionen föreslår att de allmänna organisatoriska kraven i 2 kap. 1 § i de nya föreskrifterna ska omfattas av proportionalitetsprincipen. Det innebär dock inte att t.ex. små företag som bedriver mindre komplex verksamhet helt ska befrias från att tillämpa bestämmelserna, utan att företagen utifrån verksamhetens art, omfattning och komplexitet ska anpassa sig till de organisatoriska kraven.

Andra bestämmelser som föreslås omfattas av proportionalitet är möjligheten för små företag med mindre komplex verksamhet att kombinera regelefterlevnadsfunktionen med funktionen för riskkontroll (se avsnitt 3.9).

Andra exempel är att kravet på att utse en riskchef enligt 7 kap. 5 § bara aktualiseras om det är proportionerligt i förhållande till det enskilda företaget. Ytterligare ett exempel är bestämmelsen om regelefterlevnad där företaget enligt 8 kap. 1 § ska beakta verksamhetens art, omfattning och komplexitet.

Vid tillämpningen av proportionalitetsprincipen kan ett företags storlek bestämmas utifrån en samlad bedömning av olika kriterier såsom balansomslutning, storlek på kapitalbasen, marknadsandelar av olika verksamhetsgrenar, antalet anställda, associationsform och om företags aktier är upptagna till handel osv. Vid bedömningen av verksamhetens art, omfattning och komplexitet bör hänsyn tas till de olika tillstånd företaget har som t.ex. tillstånd att använda interna metoder för beräkning av kapitalkrav och de faktiska verksamheter företaget driver såsom t.ex. investment- eller private banking, kreditgivning, omfattande egen trading, komplexiteten i de produkter som tillhandahålls.

3 Förslag till nya regler om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut

Nedan redogörs för förslaget till de nya föreskrifterna och de överväganden som Finansinspektionen gjort i detta arbete. Motiveringarna är i huvudsak övergripande och lämnas kapitel för kapitel. I vissa fall kommenteras enskilda paragrafer och begrepp.

Redogörelsen är uppdelad i följande avsnitt:

- Allmänna organisatoriska krav
- Styrelsens och verkställande direktörens ansvar
- Etiska regler
- Riskhantering
- Kontrollfunktioner
- Funktion för riskkontroll
- Regelefterlevnad (compliance)
- Funktion för internrevision
- Uppdragsavtal (outsourcing)

3.1 Allmänna organisatoriska krav

Organisationsstruktur

För kreditinstituten är de föreslagna bestämmelserna om allmänna organisatoriska krav i stora delar en nyhet förutom vad som i dag redan gäller enligt 6 kap. LBF. Regler om företagets organisation finns i viss mån i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag där det framgår att företaget genom en god intern kontroll bl.a. kan säkerställa en ändamålsenlig och effektiv organisation och förvaltning av verksamheten. De allmänna organisatoriska kraven i de nya föreskrifterna överensstämmer i stort med kraven på ett värdepappersinstituts organisation som regleras i värdepappersföreskrifterna.

Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 1 anger att ett företag ska se till att dess organisationsstruktur är ändamålsenlig, och överblickbar med en tydlig fördelning av funktioner och ansvarsområden som säkerställer att företaget styrs effektivt och sunt samt gör det möjligt för Finansinspektionen att utöva en effektiv tillsyn. Med det avser Finansinspektionen att företaget ska vara organiserat så att dess struktur inte hindrar styrelsen från att övervaka och hantera de risker som företaget ställs inför på ett ändamålsenligt sätt. Företagets struktur ska inte heller försvåra för Finansinspektionen att övervaka och bedriva tillsyn över företaget. Att strukturen ska vara överblickbar är en förutsättning för att företaget ska kunna visa att det leds på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.

Ett övergripande krav på att ett företag ska organiseras och drivas på ett sådant sätt att företagets struktur, förbindelser med andra företag och ställning kan överblickas finns i 6 kap. 3 § LBF. Bestämmelsen i de nya föreskrifterna ger mer specifika regler kring hur företaget ska vara organiserat.

Beslutsrutiner och befattningsbeskrivningar

Kravet på att det ska finnas aktuella och dokumenterade beslutsrutiner som tydligt anger rapporteringsvägar är ett nytt krav i förhållande till de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag (2 kap. 1 § 2). Därmed införs ett skriftlighetskrav för att säkerställa att företagets beslutsrutiner är tydligt dokumenterade.

Därutöver införs ett nytt krav i 2 kap. 1 § 3 föreskrifterna på att det för varje befattning ska finnas en skriftlig beskrivning som anger befattningens ansvarsområde och arbetsuppgifter. Bestämmelsen ställer således ett krav på att samtliga anställda ska ha en befattningsbeskrivning. I de fall där en grupp eller en enhet med anställda utför identiska arbetsuppgifter kan en sådan befattningsbeskrivning dock omfatta hela den aktuella gruppen eller enheten. Befattningsbeskrivningen tydliggör vad som är den anställdes ansvar och arbetsuppgifter.

Kravet på att ett företag ska se till att alla anställda är informerade om vilka rutiner de ska följa för fullgörandet av sina arbetsuppgifter är också nytt i föreskrifterna (2 kap. 1 § 4).

Kontrollmekanismer

Grundläggande krav på att ett företag ska se till att det har en tillfredsställande intern kontroll finns i 6 kap. 2 § LBF. Regler om hur ett företag kan uppnå en god intern kontroll finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. De föreslagna reglerna om kontrollmekanismer innebär en skärpning av kraven i förhållande till de allmänna råden.

Det införs ett krav i föreskrifternas 2 kap. 1 § 5 som innebär att företaget ska ha aktuella och ändamålsenliga interna kontrollmekanismer. Detta innebär att företaget ska ha kontrollfunktioner, system och processer som säkerställer att beslut och rutiner följs på alla nivåer inom företaget. Begreppet kontrollmekanismer innefattar krav på att ett företag ska ha kontrollfunktioner på plats som minst består av en funktion för riskkontroll, en funktion för regelefterlevnad och en funktion för internrevision. Kraven på kontrollfunktionerna utvecklas vidare under avsnitten om respektive kontrollfunktion.

Rapportering

Regler om att företaget ska ha en tillförlitlig finansiell rapportering finns i dag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. I de nya föreskrifternas 2 kap. 1 § 7–8 ställs krav på att företaget ska se till att företagets interna och externa rapportering är aktuell och effektiv och att företaget ska bevara relevanta uppgifter under en viss tid.

Bestämmelsen om att ett företag ska bevara relevanta uppgifter som avser verksamheten och den interna organisationen i minst fem år är ny och ställer krav på att företaget, utöver att följa befintliga lagkrav om t.ex. bevarande av bokföringsmaterial, ska bevara uppgifter om exempelvis företagets organisation.

Insamling av riskdata

It-verksamheten i finansiella företag representerar en betydande kostnad vilken kontinuerligt ses över och ifrågasätts av företagsledningarna. Efter den senaste finanskrisen är en av de internationella lärdomarna att det finns brister i systemviktiga bankers it-system för att sammanställa data för ledningens behov av att kunna överblicka finansiella risker i verksamheten. Dessa brister fick allvarliga konsekvenser för bankerna och stabiliteten i det finansiella systemet som helhet. För att omhänderta detta har Baselkommittén för banktillsyn (BCBS) gett ut riktlinjer om sammanställning av riskdata och riskrapportering⁹ vilka till utvalda delar föreslås införas genom dessa föreskrifter.

⁹ Principles for effective risk data aggregation and risk reporting (2013).

Det föreslås en ny bestämmelse i 2 kap. 5 § om att ett företag ska ha förmåga att så snart som möjligt kunna samla in och automatiskt sammanställa data för företagets väsentliga och mätbara risker. Bestämmelsens andra stycke ger uttryck för en proportionalitet som innebär att ett företag får beakta arten, omfattningen och komplexiteten i företagets verksamhet vad avser företagets grad av automatisering.

Förslaget syftar till att stärka företagens förutsättningar att snabbt överblicka företagets väsentliga och mätbara risker. Vilka risker som är väsentliga förväntas företaget bedöma utifrån dess riskprofil.

Utgångspunkten är sammantaget att företaget ska ha en tillräckligt hög automatisering för att inom rimlig tid kunna möta föränderliga rapporteringsbehov vid åtminstone krissituationer och stresstester samt på begäran av Finansinspektionen. Med en hög grad av automatisering och automatiska kontroller minskar även sannolikheten för att fel uppstår i riskdata, vilket kan bli följderna av en manuell hantering.

För att ge vägledning till företagen om på vilka sätt sammanställningen av riskdata kan utföras, föreslås ett allmänt råd. Företaget bör kunna sammanställa riskdata per verksamhetsområde, juridisk person, tillgångsslag, typ av motpart, region och andra relevanta grupperingar på ett sätt som möjliggör identifiering och rapportering av riskexponeringar, riskkoncentrationer och riskförändringar.

Riskstrategi

Det införs ett nytt krav i 2 kap. 4 § på att företaget ska ha en dokumenterad riskstrategi som är beslutad av styrelsen. Styrelsen ska även göra en regelbunden utvärdering av riskstrategin och vid behov revidera denna så att den överensstämmer med styrelsens syn på hur företaget ska uppnå den beslutade nivån för risk. Riskstrategin bör utgå från företagets ramverk för riskhantering och vara utformad i enlighet med företagets riskaptit och risktolerans.

Kontinuitetshantering

Finansinspektionen inför ett nytt krav på att företaget ska ha en väl fungerande kontinuitetshantering för att säkerställa att verksamhetens viktigaste information och funktioner kan bevaras och att verksamheten kan upprätthållas vid ett avbrott i verksamheten (2 kap. 8 §). Ett företag är hela tiden utsatt för händelser som kan orsaka avbrott och störningar, varav en del kan vara allvarliga och leda till att man inte kan fullgöra alla eller delar av sina skyldigheter. Händelser som leder till att utrustning, telekommunikation eller it-system inte fungerar kan även orsaka stora ekonomiska förluster för företaget och också innebära störningar i det finansiella systemet som helhet.

Syftet med att säkerställa att företaget kan hantera avbrott och verksamhetsstörningar på ett effektivt sätt, är att minimera risken för skador och förluster som kan uppstå i händelse av detta. Exempel på orsaker till avbrott eller störningar är systemfel, översvämningar, epidemier,

terroristattacker eller annat. En effektiv kontinuitetshantering lägger därmed i första hand fokus på effekterna av avbrottet, inte orsaken.

Mer specifika bestämmelser om kontinuitetshantering är att vänta för företagen och kommer att tas om hand i Finansinspektionens kommande föreskrifter om hantering av operativa risker.

Dualitetsprincipen

Bestämmelsen i 2 kap. 10 § innebär att företag ska säkerställa dualitetsprincipen, dvs. att en person inte ensam ska handlägga en transaktion genom hela behandlingskedjan. Bestämmelsen medger dock en möjlighet för företaget att göra avsteg från principen för obetydliga transaktioner. Vad som avses med en obetydlig transaktion måste företaget självt avgöra i det enskilda fallet, men avsikten är att mindre transaktioner som har liten betydelse ska kunna undantas. Syftet med att begränsa tillämpningen av dualitet här är att inte i onödan ställa betungande krav på företagen på att även de minsta transaktioner ska omfattas av denna princip. Dualitetskravet införs för att minska risken för felaktiga beslut.

Regler om dualitet finns redan idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Förutom att dualitetsprincipen nu föreslås införas som ett krav är den föreslagna möjligheten för företaget att göra avsteg från dualitetsprincipen vid obetydliga transaktioner ny.

Interna regler

Finansinspektionen inför bestämmelser om att ett företag ska ha ett antal interna regler om bl.a. företagets redovisning och riskrapportering (2 kap. 8 §), hantering av intressekonflikter (4 kap.), riskhantering (5 kap. 1 §) intern styrning och kontroll (6 kap. 1 §), funktionen för riskkontroll (7 kap. 1 §), funktionen för regelefterlevnad (8 kap. 1 §), funktionen för internrevision (9 kap. 5 §) samt uppdragsavtal (10 kap. 3 §). Flera av dessa interna regler ska företagets styrelse eller verkställande direktör besluta om, då Finansinspektionen anser att dessa områden är av sådan särskild betydelse för företaget att det inte är lämpligt att lägga detta ansvar på någon annan än styrelsen eller den verkställande direktören. Detta innebär att styrelsen eller den verkställande direktören inte kan delegera beslutet till någon annan.

Uppföljning och kontroll

Regler om att företaget ska följa upp verksamheten löpande finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. De föreslagna föreskrifterna innebär ett tydliggörande och ställer krav på företaget.

Bestämmelsen i 2 kap. 10 § innebär ett krav på regelbunden uppföljning och kontroll av företagets system och interna kontrollmekanismer. Syftet är att företaget inte bara ska följa upp och utvärdera sina system och

kontrollmekanismer, utan att det även ska vidta åtgärder för att avhjälpa eventuella brister som upptäcks i dessa.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar och uppgifter

Finansinspektionen har sett ett ökande behov av att göra finansiella företags styrelser mer delaktiga i den tillståndspliktiga verksamheten. Det är centralt att både styrelsen och den verkställande direktören tar ett aktivt ansvar för att styra och utöva kontroll över verksamheten.

GL 44 innehåller riktlinjer om företagsledningens, dvs. styrelsens och den verkställande direktörens, ansvar och uppgifter. Eftersom dessa riktlinjer ska införas i enlighet med nationella regler om styrelsens och verkställande direktörens ansvar och uppgifter har Finansinspektionen valt att i de nya föreskrifterna inte använda begreppet företagsledning eller ledningsorgan, eftersom det inte ger någon vägledning om det är styrelsen eller den verkställande direktören som ansvarar för en viss uppgift. I stället föreskriver Finansinspektionen om fördelningen av ansvar och uppgifter mellan styrelsen och den verkställande direktören. Syftet är att tydliggöra vilket ansvar styrelsen och den verkställande direktören har i ett företag.

Ansvar och uppgifter

I de nya föreskrifterna delas 3 kap. om styrelsens och den verkställande direktörens ansvar och uppgifter in i tre delar: styrelsens ansvar och uppgifter, styrelsens och den verkställande direktörens ansvar och uppgifter och den verkställande direktörens ansvar och uppgifter.

Styrelsens ansvar och uppgifter

Styrelsens ansvar framgår av aktiebolagslagen (2005:551) där det anges att styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Det innebär att styrelsen har det yttersta ansvaret för att se till att företaget fullgör de skyldigheter som följer av lagen om LBF och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Skyldigheter som inte går att delegera

Regler om att styrelsen ska besluta om företagets strategi och mål och även väsentliga förändringar som avser verksamheten och organisationen finns redan i dag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Finansinspektionen föreslår att det införs en bestämmelse om att styrelsen ska besluta om företagets organisationsstruktur och övergripande ansvarsfördelning, dess övergripande strategier och mål samt väsentliga förändringar av företagets verksamhet och mål (3 kap. 1 §). Därutöver föreskriver Finansinspektionen om att det särskilt ska framgå vilka uppgifter som styrelsen alltid ska ansvara för att utföra. Det gäller uppgifter som är av en sådan betydelse för företagets verksamhet att det inte är lämpligt att någon annan än styrelsen gör detta. Styrelsen ska fastställa de interna regler som

syftar till att styra verksamheten och som är av sådan viktig och central karaktär att det krävs att styrelsen sätter sig in i dessa. Styrelsen ska bl.a. också besluta om företagets revisionsplan och interna regler för de tre kontrollfunktionerna. Därutöver ges styrelsen ett särskilt uppföljnings- och kontrollansvar.

Kravet på att styrelsen ska fastställa vissa interna regler innebär, som framgår ovan, att den inte kan delegera uppgiften att besluta om dessa till någon annan. Att en styrelse inte har en oinskränkt rätt att delegera uppgifter till någon annan, framgår redan av allmänna aktiebolagsrättsliga regler. Frågan om en viss uppgift kan delegeras av styrelsen till någon annan ska avgöras utifrån uppgiftens karaktär och betydelse¹⁰. De uppgifter som styrelsen enligt de nya föreskrifterna inte får delegera är just sådana som Finansinspektionen bedömer inte heller är möjliga att delegera utifrån allmänna aktiebolagsrättsliga regler. Dessa överensstämmer med reglerna om ett kreditinstituts rörelse i detta avseende, trots att de båda reglerna kan sägas ha olika syften. De aktiebolagsrättsliga reglerna avser främst att skydda aktieägarna, medan reglerna för kreditinstitut ska skydda kunderna och säkerställa en sund verksamhet. De interna regler som ska fastställas av styrelsen bedömer Finansinspektionen är avgörande för att ett kreditinstitut ska kunna driva en sund verksamhet och följa gällande regler. I förlängningen är detta en förutsättning för att kreditinstitutet ska få fortsätta att driva sin tillståndspliktiga verksamhet. Förslaget är i den delen också i linje med Finansinspektionens syn på styrelsens ansvar i finansiella företag så som den anges i bl.a. de allmänna råden (FFFS 1998:22) om riktlinjer för hantering av etiska frågor hos institut som står under inspektionens tillsyn, de allmänna råden (FFFS 2005:12) om rapportering av händelser av väsentlig betydelse och föreskrifterna (FFFS 2011:1) om ersättningspolicy i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med diskretionär portföljförvaltning. I dessa författningar pekar Finansinspektionen på att det är styrelsen som ska fastställa vissa typer av interna styrdokument. Motsvarande synsätt finns även i föreskrifterna (FFFS 2010:7) om hantering av likviditetsrisker för kreditinstitut och värdepappersbolag som bygger på EU-reglering och där Finansinspektionen gjort en uppdelning mellan vilka styrdokument som får beslutas av styrelsen respektive den verkställande direktören. Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2008:11) om investeringsfonder har även de samma uppdelning.

Styrelsens skyldighet att följa upp och kontrollera vissa frågor är inte heller möjlig att delegera. Däremot bör denna skyldighet kunna uppfyllas genom att styrelsen låter utföra en granskning av aktuellt område och härigenom skaffar sig tillräckligt underlag för att kunna fatta väl underbyggda beslut. Bestämmelsen bör alltså inte förstås som att styrelsens ledamöter är skyldiga att personligen utföra samtliga aktuella kontrollmoment.

Vissa interna regler föreslås dock kunna delegeras till företagets verkställande direktör att besluta om. Dessa interna regler behandlar frågor som är av en något mer operativ karaktär, vilka dessutom kan behöva ändras med kort varsel

¹⁰ Prop. 2004/05:85 s. 617 f.

till följd av förändringar i omvärlden. Som exempel på interna regler som kan beslutas av antingen styrelsen eller den verkställande direktören kan nämnas interna regler om företagets redovisning och riskrapportering. Även de interna reglerna för hantering av uppdragsavtal kan beslutas av antingen styrelsen eller den verkställande direktören. Frågan om en delegering i det enskilda fallet kan göras eller inte, bör bedömas utifrån hur betydelsefull uppgiften är för företaget. Det är viktigt att betona att styrelsen trots en eventuell delegering har kvar sitt kontrollansvar enligt 8 kap. 4 § fjärde stycket aktiebolagslagen för den delegerade uppgiften. De interna regler som styrelsen kan delegera till den verkställande direktören att besluta om omfattas av bestämmelser som pekar ut både styrelsen och den verkställande direktören som beslutsfattare.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar och uppgifter

Det anges i 3 kap. 5 § att styrelsen ska regelbundet, minst årligen, utvärdera och om det behövs revidera samtliga interna regler som den har beslutat om. Detsamma gäller för de interna regler som den verkställande direktören har beslutat om. Eftersom styrelsen eller den verkställande direktören ska fastställa de interna reglerna har de även en skyldighet att göra nödvändiga uppdateringar av de interna regler som de har fastställt. Redan idag finns bestämmelser i 6 kap. 5 § LBF om att styrelsen i ett kreditinstitut ska se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner och att dessa ska utvärderas och ses över regelbundet. I de nya föreskrifterna ställs krav på att även den verkställande direktören ska utvärdera och revidera de interna regler som hon eller han beslutat. Därutöver anges att styrelsen eller den verkställande direktören regelbundet ska se över och bedöma effektiviteten i företagets organisationsstruktur, rutiner, åtgärder, metoder och liknande som företaget har beslutat för att följa lagar och andra författningar som reglerar företagets tillståndspliktiga verksamhet. Dessutom ska styrelsen och den verkställande direktören vidta lämpliga åtgärder för att korrigera eventuella brister. Detta ansvar kan i vissa fall delegeras till den verkställande direktören att utföra. Denna delegering sker då enligt aktiebolagsrättsliga regler.

Verkställande direktörens ansvar och uppgifter

Den verkställande direktörens grundläggande ansvar och arbetsuppgifter framgår även dessa av aktiebolagslagen. Utöver kraven som framgår av aktiebolagslagen ställer de nya föreskrifterna krav på att den verkställande direktören ska se till att styrelsen får den information som behövs för att den ska kunna fatta väl underbyggda beslut samt att styrelsen löpande informeras om utvecklingen av företagets verksamhet.

Styrelsens kompetens

De riktlinjer om styrelsens kompetens, erfarenhet och lämplighet som anges i GL 44 har Finansinspektionen, som redogörs för i bilaga 1, valt att inte införa inom ramen för detta föreskriftsarbete eftersom de i stället förväntas regleras genom den lagstiftning som kommer att genomföra CRD 4. Även nuvarande bestämmelser i 3 kap. 2 § LBF ställer redan i dag krav på insikt, erfarenhet och

lämplighet hos styrelseledamoten. Trots detta och för att betona det absolut centrala i att styrelsen ska ha tillräckliga kvalifikationer för att kunna utföra sina uppgifter i företagets styrelse på bästa sätt införs ett nytt krav i 3 kap. 4 § i de nya föreskrifterna på att ett företag ska ha rutiner för att säkerställa att styrelseledamöterna har tillräckliga kvalifikationer. Det innebär även att företaget ska se till att styrelsens ledamöter utbildas regelbundet och på lämpligt sätt, exempelvis om företagets verksamhetsområde och aktuella regelverk. Finansinspektionen vill dock betona att dessa utbildningar inte på något sätt ersätter den insikt och erfarenhet som styrelseledamöterna ska ha när de tillträder sitt uppdrag.

Ett krav införs i 3 kap. 3 § föreskrifterna på att företagets styrelse ska ha god kännedom om och förståelse för företagets organisationsstruktur och processer samt säkerställa att dessa är förenliga med företagets beslutade affärs- och riskstrategi. Ledamöterna ska vara väl insatta i och ha god kännedom om företagets verksamhet samt typen och omfattningen av dess risker. Bestämmelsen införs för att säkerställa att styrelsen är insatt i och förstår företagets organisation och dess verksamhet samt de risker som företaget exponeras för att kunna ta ett aktivt ansvar för att styra och utöva kontroll över verksamheten. Bestämmelsen införs även för att säkerställa att företagets organisationsstruktur och processer är förenliga med de affärs- och riskstrategier som styrelsen beslutat om.

3.2 Etiska regler

I 4 kap. finns det regler om att ett företag ska driva sin verksamhet på ett etiskt ansvarsfullt och professionellt sätt samt upprätthålla en sund riskkultur. Finansinspektionen inför i detta kapitel ett antal nya bestämmelser om intressekonflikter i företaget. Bestämmelserna är uppdelade i två avsnitt: intressekonflikter i företagets verksamhet och intressekonflikter i styrelsens arbete.

Därutöver hänvisas till ett antal bestämmelser i andra författningar såsom Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2011:1) om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med diskretionär portföljförvaltning samt Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 1998:22) om riktlinjer för hantering av etiska frågor hos institut som står under inspektionens tillsyn.

3.2.1 Intressekonflikter i verksamheten

Bestämmelserna i 4 kap. 3–6 §§ är nya och innebär att styrelsen ska besluta om skriftliga interna regler för hur företaget ska hantera faktiska och potentiella intressekonflikter i företagets verksamhet. För kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse ska reglerna om intressekonflikter i 11 kap. i värdepappersföreskrifterna tillämpas i stället för bestämmelserna i 4 kap. 3–6 §§.

Ett företag ska i möjligaste mån försöka undvika intressekonflikter. Men om detta inte är möjligt, måste företaget ha rutiner för att säkerställa att dess kunder och aktieägares m.fl. intressen inte påverkas negativt av en eventuell intressekonflikt.

Finansinspektionen har i sitt tillsynsarbete sett att det ibland saknas uppgifter om de faktiska och potentiella intressekonflikter som kan förekomma i ett enskilt företag. Det är viktigt att alla typer av förbindelser, tjänster, aktiviteter och transaktioner som kan ge upphov till intressekonflikter inom ett företag genomlysas och beskrivs i de interna reglerna. Dessa bör minst omfatta förbindelser och transaktioner mellan företagets olika kunder samt mellan företaget och dess kunder (till följd av den affärsmodell eller de olika tjänster och verksamheter som företaget tillhandahåller), dess aktieägare, styrelsens medlemmar, personalen, och dess närstående viktiga leverantörer och affärspartner samt andra närstående parter (t.ex. dess moderföretag eller dotterföretag).

Av de interna reglerna bör framgå de åtgärder som ska vidtas för att förhindra och hantera intressekonflikter. Exempel på sådana åtgärder kan vara:

- att företaget har en åtskillnad mellan ansvarsområden som kan innebära en intressekonflikt, såsom att beslutsfattaren av ett lån inte dessutom utför utbetalningen av lånet,
- att skapa informationsbarriärer genom att till exempel separera vissa avdelningar fysiskt såsom att t.ex. corporate finance och handel bedrivs i olika lokaler för att man inte ska misstänkas kunna använda sig av den konfidentiella informationen i egna syften (eller för kunders räkning) eller
- att förhindra medarbetare som också har andra åtaganden utanför företaget att ha ett stort inflytande på dessa områden inom företaget.

Intressekonflikter i styrelsens arbete

Kravet på att styrelsen ska ha interna regler för att identifiera och hantera intressekonflikter som kan uppstå i dess arbete är nytt och framgår av 4 kap. 7 §. Intressekonflikter i en styrelse är inte förbjudna, men de ska hanteras av berörda personer så att konflikten inte på något sätt riskerar att påverka ledamotens objektivitet eller dennes förmåga att fullgöra sina skyldigheter mot företaget på annat sätt. De interna reglerna ska därför innehålla krav på att styrelseledamöterna är skyldiga att redovisa eventuella intressekonflikter till styrelsens ordförande

3.2.2 Etiska riktlinjer

Det framgår av Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 1998:22) riktlinjer för hantering av etiska frågor hos institut som står under inspektionens tillsyn, att ett företag bör besluta om riktlinjer för att hantera etiska frågor i verksamheten.

Finansinspektionen gör inte en översyn av dessa allmänna råd inom ramen för detta föreskriftsarbete. Det innebär att dessa allmänna råd alltså gäller och bör följas av företagen.

3.3 Riskhantering

Lagkrav

Bestämmelser om ett företags riskhantering finns i 6 kap. 2 § LBF. Där anges att ett företag ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Företaget ska härvid se till att det har en tillfredställande intern kontroll. Risker kan förekomma i ett företags verksamhet på en mängd olika sätt, bl.a. marknadsrisker, kreditrisker, likviditetsrisker, operativa risker, ryktesrisker och it-risker. För att ett företag ska kunna hantera och kontrollera riskerna i sin verksamhet måste det bygga upp ett fungerande och effektivt system för riskhantering. För att det ska kunna hantera och begränsa sina risker måste företaget naturligtvis även ha kunskap och kännedom om vilka risker som företaget kan utsättas för. Det är också nödvändigt för företaget att kunna uppskatta storleken på riskerna. Företaget måste därutöver ha kontroll över de risker som företaget exponeras för och kan komma att exponeras för.

Ramverk för riskhantering

Finansinspektionen inför bestämmelser i 5 kap. som tydliggör hur ett företag ska hantera de risker som dess verksamhet är eller kan komma att exponeras för. Som redogörs för i avsnitt 3.5 ställs det krav i de nya föreskrifterna på att ett företag ska ha en oberoende funktion för riskkontroll. En tillräcklig kontroll över företagets risker säkerställs dock inte enbart genom att en funktion för oberoende riskkontroll inrättas. Företaget måste också känna till och ha ett ramverk för sina processer för att kunna säkerställa att affärsverksamheten kan drivas under kontrollerade former.

Finansinspektionen inför en ny bestämmelse om att ett företag ska ha ett ramverk för riskhantering som ska innehålla de funktioner, strategier, processer, rutiner, interna regler, limiter, kontroller och rapporteringsrutiner som behövs för att säkerställa att företaget löpande kan identifiera, mäta, bedöma, övervaka, reducera, hantera och rapportera risker som företaget är, eller kan komma att bli, exponerat för. Bestämmelsen syftar bl.a. till att se till att ramverket för riskhantering är utformat på ett sätt som säkerställer att de risker företaget exponeras för kan hållas inom den riskaptit och den risktolerans som företagets styrelse har beslutat om. Ramverket för riskhantering ska vara väl integrerat i företagets organisations- och beslutsstruktur (5 kap. 2 §).

Bestämmelsen i 2 § om att det är företagets affärsenheter som ansvarar för att utföra den dagliga riskhanteringen är ny. Det är dock viktigt att betona att alla anställda i företaget har ett ansvar för att hantera företagets risker som en del i det löpande arbetet. Finansinspektionens förslag lyfter därför fram

utbildningsbehovet och vikten av att medarbetarna förstår att all personal är en viktig del i och ansvarar för att utföra den dagliga riskhanteringen i företaget. Finansinspektionen ställer därför även upp ett nytt krav i 6 § som innebär att företaget löpande ska informera och utbilda sin personal om företagets ramverk för riskhantering.

Riskhantering i samband med nya produkter m.m.

Finansinspektionen föreslår en ny bestämmelse som innebär att ett företag på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska hantera de risker som kan vara förenade med införandet av nya eller väsentligt förändrande produkter, tjänster, marknader, processer, it-system samt vid större verksamhetsförändringar och vid större omorganisationer (5 kap. 4 §). Införandet av nya produkter, tjänster, marknader, processer, system eller genomförande av omorganisationer är en naturlig och viktig del av affärs- och verksamhetsutvecklingen. Vid godkännande av bl.a. nya produkter är en av de viktigaste parametrar som ska beaktas hur dessa stämmer överens med företagets riskaptit och risktoleransnivå. Ett företag utsätter sig för ökade risker när det inför nya produkter, affärsprocesser, it-system eller vid stora omorganisationer. Vid införandet av t.ex. nya produkter är det viktigt att bl.a. personalen utbildas, att det finns tillräcklig kapacitet i it-system m.m. Mer specifika bestämmelser om sådana processer är att vänta för företagen och kommer att tas om hand i Finansinspektionens kommande föreskrifter om hantering av operativa risker.

Limiter och riskmandat

För att styra företaget mot en önskad riskaptit och samtidigt sätta gränser för sina risker använder sig företaget av limiter och riskmandat. Förslaget innehåller nya bestämmelser om att företaget ska ha interna limiter och riskmandat som anger gränsen för den anställdes rätt att fatta beslut. Bestämmelsen innebär att företaget ska ha limiter och riskmandat som är satta i enlighet med den risk som företaget är beredd att ta. Limiter är den gräns för riskexponering som fastställts av företaget med avseende på t.ex. en viss kund, kundgrupp, marknad eller produkt. Riskmandat anger den gräns som den anställda har rätt att fatta beslut inom. Limiter och riskmandat förekommer inom olika områden i ett kreditinstituts verksamhet. Förslaget innehåller en bestämmelse om att företaget ska ha rutiner för att övervaka och kontrollera att de beslutade limiterna och riskmandaten följs. Vidare innehåller förslaget bestämmelser om att företaget ska ha rutiner och processer på plats för att kunna hantera eventuella överträdelser av företagets limiter och riskmandat. Det åligger i första hand funktionen för riskkontroll att, vid en eventuell överträdelse av en limit eller riskmandat, utvärdera och rapportera relevanta funktioner om resultatet av den utförda utvärderingen.

Finansinspektionen anser att det är viktigt att limitstrukturen i företaget är följsam, både i förhållande till företagets risktolerans och den riskaptit som företaget beslutat om. Finansinspektionen anser att limiter och mandat som är satta mycket långt ifrån den faktiska risknivå som företaget har innebär en

felaktig tillämpning av limiter. Detta får i sin tur till följd att företaget förlorar effekten av att ha limiter som ett kontroll- och styrinstrument.

Finansinspektionen ställer med de föreslagna bestämmelserna krav som innebär att företagen ska arbeta aktivt med sina limiter. På samma sätt är det viktigt att företaget har rutiner för att på ett effektivt sätt hantera överträdelser av limiter. För att säkerställa detta ställer föreskrifterna krav på att det finns en tydlig och formaliserad process kring hur företaget ska hantera eventuella limitöverträdelser.

Finansinspektionen föreslår vidare en bestämmelse som innebär att företaget vid sin granskning och bedömning av företagets risker inte enbart ska förlita sig på externa bedömningar. Med det avser Finansinspektionen att företaget inte enbart ska förlita sig på information från till exempel kreditvärderingsinstitut vid bedömningen av företagets risker utan även göra en egen kritisk granskning av dessa.

3.4 Kontrollfunktioner

Föreskrifterna ställer i 6 kap. krav på att ett företag ska ha interna regler för styrning och kontroll av sin organisation och verksamhet. Bestämmelsen innebär att de interna reglerna ska omfatta hela organisationen, inklusive alla affärs-, stöd och kontrollfunktioners verksamhet och vara anpassade till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Det finns redan idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag regler om att ett företag ska ha interna regler för bl.a. riskkontroll. Bestämmelsen om att företaget ska ha, av styrelsen beslutade, interna regler för styrning och kontroll av företaget är dock ny.

De föreslagna bestämmelserna i 6 kap. om företagets kontrollfunktioner innebär att företaget ska ett heltäckande ramverk för intern kontroll. Den interna kontrollen ska säkerställa att företaget bedriver sin verksamhet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, att kontrollfunktionerna fungerar, att verksamheten bedrivs på ett ansvarsfullt sätt, att den finansiella och icke-finansiella information som rapporteras internt och externt är tillförlitlig samt att lagar och regler samt företagets interna regler efterlevs.

Tre oberoende kontrollfunktioner

I de nya föreskrifterna införs bestämmelser som innebär att företagets kontrollfunktioner ska bestå av en funktion för riskkontroll, en funktion för regelefterlevnad (compliance) samt en internrevisionsfunktion. Den föreslagna bestämmelsen om företagets kontrollfunktioner innebär att reglerna utgår från de tre försvarslinjerna som beskrivs i avsnitt 2.1.1.

Regler om de tre kontrollfunktionerna finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. I de föreslagna föreskrifterna tydliggörs kraven på de tre kontrollfunktionernas oberoende och det införs mer specifika regler om funktionernas arbetsuppgifter.

Bestämmelsen om vilka kontrollfunktioner ett företag ska ha medger undantag för små företag med mindre komplex verksamhet att kombinera funktionen för riskkontroll och funktionen för regelefterlevnad. Bestämmelsen innebär att det endast är i situationer när det är lämpligt och rimligt, som det är möjligt att kombinera funktionen för riskkontroll med funktionen för regelefterlevnad. Vad som ligger i begreppen små företag med mindre komplex verksamhet kommer att behöva utvecklas i praxis. Finansinspektionens uppfattning är att det endast är mycket små företag som bedriver okomplicerad verksamhet som kan komma ifråga för denna proportionalitetsbestämmelse.

Generella krav på kontrollfunktionerna

För att säkerställa att kontrollfunktionerna har tillräcklig bemanning för att kunna utföra sina arbetsuppgifter föreslås att ett krav ställs på att företaget ska säkerställa att bemanningen i kontrollfunktionen är tillräcklig. Regler om att kontrollfunktionerna bör ha tillräckliga resurser för sina uppgifter finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag.

Motsvarande införs nu som krav i de nya föreskrifterna. Bestämmelsen ställer även upp ett nytt krav på att personalen i företaget ska ha den kunskap som krävs för att kunna fullgöra sina uppgifter. Bestämmelsen införs för att ytterligare stärka kontrollfunktionernas roll i företaget och för att säkerställa att den personal som arbetar i kontrollfunktionerna har den kompetens som krävs för att kontrollorganen ska vara effektiva. Därför innehåller förslaget en ny bestämmelse om att företaget ska säkerställa att personalen i kontrollfunktionerna löpande utbildas för att hålla kunskapen aktuell.

Kontrollfunktionernas oberoende

En ny bestämmelse föreslås avseende kontrollfunktionernas oberoende och organisatoriska placering (6 kap. 6 §). Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att företagen organiserar sin verksamhet så att kontrollfunktionerna arbetar oberoende från den affärsdrivande verksamheten och de funktioner som de är satta att kontrollera.

I de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag anges att kontrollfunktionerna bör ha en självständig ställning i förhållande till den affärsdrivande verksamheten. I de nya föreskrifterna tydliggörs vilka krav som ska uppfyllas för att funktionerna ska anses vara oberoende. Oberoendekravet är likalydande för de tre kontrollfunktionerna men som nämns ovan finns en möjlighet att, i undantagsfall, kombinera riskkontrollfunktionen och regelefterlevnadsfunktionen.

Rapportering

För att säkerställa att styrelsen får ta del av kontrollfunktionernas fullständiga iakttagelser och rapporter föreslås ett krav på att kontrollfunktionernas rapportering ska ske direkt till styrelsen utöver den rapportering som löpande sker till verkställande direktör och andra ledningspersoner (6 kap. 7 §). På funktionen för riskkontroll ställs ytterligare krav genom att rapportering ska

ske såväl muntligen som skriftligen åtminstone kvartalsvis på företagets styrelsesammanträden (7 kap. 3 §). Finansinspektionen föreslår att kontrollfunktionerna regelbundet ska avrapportera sina iakttagelser till styrelsen och verkställande direktören. Bestämmelsen innebär att rapporteringen ska avse identifierade väsentliga brister och risker och inkludera en uppföljning av tidigare identifierade och avrapporterade brister och risker och en redogörelse för varje ny identifierad brist och risk. Därutöver innebär förslaget att styrelsen och den verkställande direktören så snart som möjligt skavidta lämpliga åtgärder med anledning av kontrollfunktionernas rapportering.

Regler om kontrollfunktionernas rapportering finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag där det framgår att kontrollfunktionerna bör informera styrelse, verkställande direktör och ledning i frågor om företagets risker, regelefterlevnad och internrevision. I de nya föreskrifterna skärps kraven på funktionernas rapportering och det anges hur rapporteringen ska gå till och även hur ofta den ska ske.

För att säkerställa att de rekommendationer som funktionerna lämnar tas om hand och följs upp är det viktigt att företaget har en formaliserad åtgärdsprocess för kontrollfunktionernas rekommendationer. Finansinspektionen föreslår därför att en ny bestämmelse införs om att företaget ska ha rutiner för att regelbundet följa upp vilka åtgärder som vidtas med anledning av funktionens rapporter.

De mer specifika bestämmelserna om varje kontrollfunktion utvecklas i avsnitten om respektive kontrollfunktion

3.5 Funktionen för riskkontroll

Regler om funktionen för riskkontroll finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. I de nya föreskrifterna införs i 7 kap. mer detaljerade regler om funktionens ansvars- och arbetsuppgifter.

Resurser och kompetens

Funktionen för riskkontroll ska, som redogörs för i avsnitt 3.4 ha anställda med tillräcklig kompetens, tillgång till de verktyg i form av system m.m., tillräckligt mandat och de resurser som krävs och som ska stå i tydlig relation till företagets komplexitet och den risknivå företaget väljer att exponera sig för. Eftersom funktionen för riskkontroll självständigt ska analysera affärsverksamhetens risker bör funktionen, enligt Finansinspektionens uppfattning, vara bemannad med personal som till exempel har tillräcklig kunskap för att självständigt värdera de positioner affärsverksamheten har.

Förslaget innehåller en uppräkningslista av de mest centrala uppgifter och ansvarsområden som ska utföras av funktionen för riskkontroll. Denna lista är inte uttömmande utan räknar upp vad funktionen åtminstone måste göra för att fullgöra sitt ansvarsområde. Bestämmelsen innebär att funktionens

ansvarsområde blir tydligare jämfört med de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag.

Riskkontrollfunktionens huvudsakliga ansvar består bl.a. i att kontrollera att samtliga större risker som företaget exponeras för eller kan komma att exponeras för identifieras och hanteras av berörd enhet i företaget. Funktionen ska även övervaka företagets riskhantering och se till att den utförs på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt. Bestämmelserna innebär att funktionen ska se till att kritiskt granska risken i de exponeringar som företaget är eller kan komma att bli exponerade för samt de processer som företaget valt för att bedriva sin verksamhet. Funktionen för riskkontroll ska förse styrelse och övrig ledning med oberoende och relevant analys av riskerna i företaget. Funktionen för riskkontroll utgör styrelsens och ledningens verktyg för att bl.a. kunna säkerställa att de affärsbeslut som företaget fattar är i linje med den riskaptit och riskstrategi som styrelsen har beslutat. Bestämmelserna innebär även att riskkontrollfunktionen ska säkerställa att beslut fattas på rätt nivå i företaget.

Funktionen för riskkontroll bör organisatoriskt placeras tillräckligt högt i organisationen så att funktionen vid behov kan agera med kraft. Finansinspektionen föreslår därför att riskkontrollfunktionen ska vara organisatoriskt placerad direkt under den verkställande direktören eller i förekommande fall företagets riskchef som i sin tur ska vara direkt underställd den verkställande direktören. Detta krav innebär i viss mån en skärpning jämfört med de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag som medger att funktionen även kan vara underställd någon annan ledande befattningshavare med goda kunskaper om företagets risker.

Förslaget innebär vidare att funktionen för riskkontroll löpande ska se över företagets processer, interna regler och rutiner för riskhantering. Riskkontrollfunktionen ska fungera som styrelsens och övriga ledningens varningsklocka och förväntas identifiera och föreslå behov av förändringar i dessa.

Finansinspektionens förslag ställer ett nytt krav på att den oberoende funktionen för riskkontroll ska identifiera, kontrollera och rapportera risker för fel i företagets antaganden och bedömningar som ligger till grund för företagets finansiella rapportering. Bestämmelsen ska bl.a. säkerställa att enskilda handlare inte har möjlighet att manipulera värderingar vilket kan vilseleda inte bara företaget självt och tillsynsmyndigheten utan även de finansiella marknaderna. Kravet omfattar även de mest komplexa produkter som företaget är involverat i för att säkerställa att det faktiskt finns en oberoende funktion som kan ifrågasätta och vägleda styrelse och övrig ledning kring de risker som företaget exponeras för. Finansinspektionen har i sin tillsyn uppmärksammat exempel på väsentliga fel i redovisningen som uppstått på grund av brist på samarbete mellan funktionen för regelf efterlevnad, redovisningsfunktionen och funktionen för riskkontroll där varken företagets redovisningsorganisation, funktionen för internrevision eller den externa revisorn hade uppmärksammat att företaget under flera år innehaft onoterade finansiella instrument som redovisats felaktigt.

Enligt GL 44 ingår administrativa rutiner som exempelvis redovisning i ramverket för intern kontroll. Ramverket för intern kontroll utgörs av både den oberoende funktionen för regelefterlevnad och funktionen för riskkontroll, samt funktionen för internrevision som har till uppgift att bl.a. kontrollera dessa två kontrollfunktioner. Det är således ingen ny uppgift för funktionen för riskkontroll att ta hänsyn till risker för fel i företagets finansiella rapportering.

En förutsättning för att kunna utföra en oberoende granskning av antaganden och bedömningar som ligger till grund för exempelvis värdering av finansiella instrument är att det finns kunskap om gällande regelverk, men också specialkompetens om finansiella marknader och de finansiella instrumentens funktion och risker. Finansinspektionen bedömer att den kompetens som behövs för att göra en oberoende kontroll av risker för fel som kan påverka redovisningen av finansiella instrument vanligtvis inkluderar kompetens som finns inom riskkontrollfunktionen.

Rapportering till styrelse och verkställande direktör

Finansinspektionen föreslår en bestämmelse i 7 kap. 3 § som innebär att funktionen för riskkontroll regelbundet, dock minst kvartalsvis, ska avrapportera sin bedömning till styrelse och verkställande direktören. Rapporteringen ska ske såväl skriftligt som muntligt. Regler om funktionens rapportering finns i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag men tydliggörs här genom att bestämmelser införs om att funktionen för riskkontroll regelbundet, men minst kvartalsvis, ska rapportera till styrelsen.

Finansinspektionen går här något längre än GL 44 som föreslår en regelbunden rapportering till styrelsen. Finansinspektionen anser att det är av yttersta vikt att rapportering från den oberoende funktionen för riskkontroll sker frekvent och inte bara skriftligt utan även muntligt. Genom kravet säkerställs att den muntliga rapporteringen till styrelsen inte enbart utförs av den verkställande direktören utan av den som ansvarar för riskkontrollfunktionen. Detta säkerställer även att materialet som presenteras till styrelsen framställs på det sätt som behövs för att styrelsen ska kunna tillgodogöra sig materialet. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa en regelbunden närvaro på styrelsesammanträden från riskkontrollfunktionens sida vilket kommer att skapa en ökad medvetenhet och förståelse i styrelsen för riskkontrollfunktionens analyser och slutsatser.

Företag som har riskkontrollfunktioner i varje del av affärsrörelsen ska enligt förslaget ha en central riskkontrollfunktion som bär det yttersta ansvaret för att sammanställa, analysera och rapportera om företagets samlade risk. Finansinspektionen föreslår därför att det införs en ny bestämmelse som ålägger ett företag som har flera funktioner för riskkontroll att ha en central riskkontrollfunktion som ska sammanställa, analysera och rapportera företagets samtliga risker. Kravet innebär inte att det måste inrättas en ytterligare kontrollfunktion utöver de ordinarie kontrollfunktionerna, utan att det kan

åligga en av flera kontrollfunktioner att ansvara för sammanställning, analys och rapportering av företagets samtliga risker.

Riskchef (CRO)

Finansinspektionen föreslår att det införs krav på att ett företag, om det är lämpligt med hänsyn till verksamhetens omfattning, art och komplexitet, ska utse en person som ska vara ansvarig för riskkontrollfunktionen och för att säkerställa att företagets ramverk för riskhantering är effektivt och ändamålsenligt (7 kap.). Bestämmelsen är ny i förhållande till de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. I det fall ett företag utser en riskchef ska denne vara underställd den verkställande direktören men dennes avrapportering ska regelbundet ske till styrelsen. Riskchefen bör ha sådan tyngd och kompetens att hon eller han kan ifrågasätta sådana beslut som påverkar företagets risk. Därutöver föreskrivs att företaget ska ha dokumenterade rutiner på plats för att utse och ersätta riskchefen. Förslaget innehåller även krav på att ett företags styrelse ska godkänna en ny riskchef vilket innebär att byte av riskchef endast ska kunna ske efter godkännande av företagets styrelse. Finansinspektionen ska dessutom informeras vid tillsättande och byte av riskchef.

3.6 Funktionen för regelefterlevnad (compliance)

I de nya föreskrifterna anges att företaget ska ha interna regler och rutiner för att kunna identifiera vilka risker som finns att företaget inte fullgör sina förpliktelser enligt dels de lagar, förordningar och andra regler som reglerar *den tillståndspliktiga* verksamheten, dels interna regler (8 kap. 1 §). Med detta avses primärt näringsrättsliga bestämmelser såsom LBF och tillämpliga delar av LV, kapitaltäckningsregler och regelverk om företagets riskhantering. Om funktionen också ska övervaka efterlevnaden av exempelvis skatte- och arbetsrättsliga regler bör detta särskilt framgå i funktionens uppdragsbeskrivning. Det finns idag regler i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag som anger att styrelse eller den verkställande direktören bör ha interna regler för bl.a. funktionens ansvarsområde. Bestämmelsen i de nya föreskrifterna om att det är styrelsen som ska fatta beslut om de interna reglerna innebär en skärpning i den delen.

Regelefterlevnadsfunktionen ska hantera företagets regelefterlevnadsrisker. Funktionen för regelefterlevnad behandlas mycket kortfattat i GL 44. Däremot är kraven i bl.a. Mifid-direktivet mer specificerade. Formuleringarna i avsnittet om funktionen för regelefterlevnad i föreskriftsförslaget överensstämmer därför i stora drag med hur reglerna har utformats i Mifid. Regler om funktionen för regelefterlevnad finns i dag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. I de nya föreskrifterna tydliggörs funktionens ansvars- och arbetsuppgifter även om kraven i förslaget i stora delar är likalydande med de nu gällande allmänna råden.

Finansinspektionen föreslår, i likhet med reglerna i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag, att funktionen ska vara direkt

underställd styrelsen eller den verkställande direktören. Detta krav säkerställer att funktionen är placerad centralt i företaget. Funktionen ska som anges i 6 kap. vara oberoende från de tjänster eller verksamheter som den är satt att kontrollera. Förslaget uppställer dock som tidigare nämnts i avsnitt 3.4 en möjlighet för små företag med icke-komplex verksamhet att organisatoriskt slå samman funktionen för regelefterlevnad med riskkontrollfunktionen.

Finansinspektionen föreslår att företaget ska utse en person som ska ansvara för funktionen för regelefterlevnad. Denne person åläggs ett särskilt ansvar att rapportera om regelefterlevnad. Regler om funktionens rapportering finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag men i de nya föreskrifterna tydliggörs detta krav (6 kap. 7 §).

Funktionens huvudsakliga ansvarsområden är att se till att de interna reglerna och rutinerna för regelefterlevnad följs samt att kontrollera och bedöma om företagets rutiner och åtgärder för att hantera regelefterlevnadsrisker är lämpliga och effektiva. Funktionen ska även rapportera om företagets hantering av regelefterlevnaden till styrelsen och den verkställande direktören. Styrelsen och anställda i ledningsfunktioner ska få regelbundna rapporter om regelefterlevnaden i företaget. Utan en direkt rapportering, minst årligen, till styrelsen föreligger en risk att rapporter och rekommendationer kan komma att förvanskas. Rapporterna bör innehålla en redogörelse för genomförandet och effektiviteten vad gäller den övergripande kontrollen av verksamheten samt en sammanfattning av identifierade risker och åtgärder som ska eller har vidtagits. Rapporterna ska tas fram med lämpliga intervaller, åtminstone årligen.

Regelefterlevnadsfunktionen ska dessutom ge råd och stöd till företagets personal, verkställande direktör och styrelse om dels de lagar, förordningar och andra regler som reglerar den tillståndspliktiga verksamheten, dels interna regler.

En viktig del av funktionens arbete är att löpande informera och utbilda företagets personal och ledning om kommande regelförändringar. Därför är det också viktigt att personalen i funktionen hålls uppdaterade om förändringar i företagets produkt- och tjänsteutbud

Förslaget innehåller även en bestämmelse om att funktionen för regelefterlevnad ska kontrollera att bl.a. nya produkter och tjänster är i överensstämmelse med aktuella lagar och regelverk som reglerar den tillståndspliktiga verksamheten. Detta innebär enligt Finansinspektionens mening att funktionen i sitt arbete även ska beakta kända framtida förändringar i lagar och författningar.

Finansinspektionens uppfattning är att ovanstående arbetsuppgifter redan idag utförs till stor del av funktionen för regelefterlevnad.

3.7 Funktionen för internrevision

Funktionen för internrevision behandlas kortfattat och översiktligt i GL 44 varför Finansinspektionen valt att även basera föreskrifternas krav på Baselkommitténs riktlinje "The internal audit function in Banks".

I föreskriftsförslagets 9 kap. anges att företagets funktion för internrevision bl.a. ska granska och utvärdera företagets organisation, it- system, kontrollfunktioner, riskhantering och processer. Regler om funktionen för internrevision finns idag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Bestämmelserna i de nya föreskrifterna är dock mer specifika än de allmänna råden och tydliggör funktionens ansvarsområde. En internrevisionsfunktion är av stor betydelse för att upprätthålla en fullgod intern styrning och kontroll i ett företag varför Finansinspektionen föreslår att det införs ett krav på att alla företag ska ha en oberoende funktion för internrevision. Kravet på kontrollfunktionernas oberoende framgår som tidigare nämnts i 6 kap. i de nya föreskrifterna och i avsnitt 3.4. Kravet innebär att funktionen ska vara åtskild från och oberoende av företagets övriga funktioner och verksamhet. Funktionen kan således inte heller vara kombinerad med företagets övriga kontrollfunktioner.

Finansinspektionen föreslår att funktionens arbete ska regleras av interna regler som ska fastställas av företagets styrelse, någonting som redan i dag framgår av de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Funktionen ska även ha en revisionsplan som också den ska fastställas av företagets styrelse. Funktionen för internrevision är framför allt ett viktigt verktyg för styrelsen i arbetet med att skapa en god intern styrning och kontroll. Det är bl.a. därför som Finansinspektionen föreslår att de interna reglerna och revisionsplanen ska fastställas av styrelsen.

Funktionen ska bl.a. granska och regelbundet utvärdera om företagets interna kontroll är effektiv och ändamålsenlig. Funktionen ska även granska och regelbundet utvärdera tillförlitligheten och kvaliteten på det arbete som bedrivs inom företagets övriga kontrollfunktioner samt granska och regelbundet utvärdera om företagets organisation, it-system, modeller och rutiner är ändamålsenliga och effektiva. Dessa regler är inte nya och Finansinspektionen anser att företagets funktion för internrevision redan idag utför merparten av dessa uppgifter. De uppräknade ansvars- och arbetsuppgifterna som funktionen ska utföra uttrycks mer specifikt i de nya föreskrifterna än i de allmänna råden.

En viktig del i internrevisionsfunktionens arbete är att lämna rekommendationer utifrån de iakttagelser som funktionen gjort. Därför åläggs funktionen att regelbundet, minst årligen, men oftare då det är motiverat av företagets art, storlek och komplexitet, rapportera gjorda iakttagelser till styrelsen samt närvara vid de styrelsesammanträden då funktionens rapporter behandlas. Vad som avses med begreppet regelbundet får enligt Finansinspektionens mening avgöras från fall till fall och det måste vara styrelsens ansvar att bedöma med vilken frekvens den anser sig behöva få tillgång till information från internrevisionsfunktionen. En mer regelbunden

och tätare rapportering torde behöva ske i ett företag med mer komplex verksamhet än vad som blir fallet i ett litet företag med mindre komplex verksamhet. Syftet är dock att styrelsen ser till att den alltid löpande hålls underrättad om iakttagelser av betydelse. Denna rapportering måste ske även utanför ordinarie rapporteringstillfällen.

För att de anställda i funktionen ska kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett fullgott sätt föreslås som tidigare nämnts i avsnitt 3.4 att företaget ska se till att kontrollfunktionerna har tillräckliga resurser som krävs samt tillgång till den information som behövs. Därutöver ställs krav på att personalen i funktionen ska ha den kunskap som krävs samt de befogenheter som behövs för att den ska kunna fullgöra sina uppgifter. Att funktionen ska vara bemannad med personer som har den sakkunskap som krävs säkerställs genom att en bestämmelse införs om att funktionen ska vara sammansatt av personer med kunskaper om företagets verksamhet, rutiner, it-system, redovisning och värdering av tillgångar samt de risker företaget är exponerat för, de lagar, förordningar och andra regler som reglerar verksamheten, samt etablerade standarder för internrevision. Regler om funktionens bemanning och vilken kompetens som personalen i funktionen bör ha finns i dag i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. Bestämmelsen i 9 kap. 3 § är i stora delar likalydande med dessa. Kravet på att personalen ska ha kunskap om redovisning och värdering av tillgångar är dock nytt.

De kunskapskrav som de nya föreskrifterna ställer på de anställda i internrevisionsfunktionen syftar till att funktionen på ett effektivt och tillförlitligt sätt ska kunna granska företagets olika delar. Finansinspektionen understryker vikten av kunskap om oberoende utvärderingar och granskningar av bl.a. de finansiella instrument som företaget har i sin verksamhet. Därför införs även en ny bestämmelse som föreskriver att företaget ser till att de anställda i funktionen för internrevision löpande får information och utbildning om nya produkter och tjänster för att kunna hantera den ökande komplexiteten i produkter och processer på den finansiella marknaden.

Förslaget innebär vidare ett nytt krav på att funktionen skall ha obegränsad tillgång till all information som behövs för att funktionen ska kunna fullgöra sina uppgifter. Kravet är detsamma för de tre kontrollfunktionerna (6 kap. 2 §)

4 Uppdragsavtal

Finansinspektionen föreslår i de nya föreskrifterna bestämmelser om hur ett företag ska hantera riskerna med att viss verksamhet som uppdras åt någon annan att utföra (10 kap).

Det följer av LBF att ett företag ska anmäla till Finansinspektionen om någon av de tjänster som anges i 7 kap. 1 § LBF läggs ut på någon annan än företaget att utföra samt ge in uppdragsavtalet till Finansinspektionen. I de nya föreskrifterna införs ett allmänt råd som innebär att ett företag bör anmäla till

Finansinspektionen när det lägger ut t.ex. en stödfunktion på en uppdragstagare.

Ett företag kan av kostnadsbesparande skäl eller på grund av att kompetensen inte finns internt i företaget även lägga ut andra delar av sin verksamhet på en uppdragstagare. Som exempel kan nämnas att ett företag lägger ut regelefterlevnads- eller internrevisionsfunktionen på annan part. Bestämmelserna medger att även denna typ av verksamhet läggs ut på en uppdragstagare.

För att ett företag ska få lägga ut någon av de tjänster som anges i 7 kap. 1 § LBF måste ett antal krav i LBF vara uppfyllda. Dessa krav innebär att företaget ska svara för den anförtrödda verksamheten mot kunden, att företaget ska säkerställa att verksamheten bedrivs under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, samt att uppdraget inte har sådan omfattning att institutet inte kan uppfylla de skyldigheter som följer av LBF eller andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

I de nya föreskrifterna införs ett nytt begrepp, arbete och funktioner av väsentlig betydelse, som omfattar dels de tjänster som anges i 7 kap. 1 § LBF dels verksamheter som har ett naturligt samband med finansiell verksamhet eller företagets stödfunktioner. Ett företags stödfunktion kan till exempel vara funktionen för regelefterlevnad eller företagets it-stöd.

Regler om uppdragsavtal för kreditinstitut återfinns i 6 kap. 7 § LBF samt i 7 kap. i de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag. För värdepappersrörelsen i ett kreditinstitut finns regler om uppdragsavtal dels i 8 kap. 14 § LV samt i 9 kap. värdepappersföreskrifterna. De nya föreskrifterna är utformade med värdepappersföreskrifterna som förlaga och ställer bl.a. krav på att företaget säkerställer att uppdragstagaren har den kompetens, kapacitet och de tillstånd som krävs enligt lag. De föreslagna reglerna är mer detaljerade än befintliga regler för kreditinstitut. Framför allt är föreskriftsförslaget mer detaljerat vad gäller de villkor som måste vara uppfyllda för att företaget ska kunna säkerställa att riskerna med den utlagda verksamheten tas om hand. Grundläggande för bestämmelserna är att uppdragsgivaren ska säkerställa att företaget och uppdragstagaren hanterar sina risker i samband med den utlagda verksamheten. Om ett företag uppdrar åt någon annan att utföra delar av arbete och funktioner av väsentlig betydelse för verksamheten, ska företaget enligt 10 kap. 4 § se till att det finns personal med tillräcklig kompetens och erfarenhet i företaget för att säkerställa att företaget har kontroll över den utlagda verksamheten. Det innebär att ett företag som till exempel lägger ut en stödfunktion till en uppdragstagare måste säkerställa att det finns personal kvar i företaget som har kompetens och kunskap för att kontrollera och följa upp den utlagda stödfunktionen. Ett krav som föreslås införas i 10 kap. 7 § är att företaget och uppdragstagaren ska ha en beredskapsplan för att återställa verksamheten efter oförutsedda händelser.

Vidare tydliggörs att uppdragsgivaren ansvarar för att uppdragstagaren i tillämpliga delar följer de bestämmelser som reglerar den tillståndspliktiga verksamheten. Detta innebär att ett större fokus läggs på hur företaget hanterar

sina uppdragsavtal. Företagen måste säkerställa att alla uppdragsavtal uppfyller kraven.

Vidare ska företaget säkerställa att uppdragstagaren samarbetar med Finansinspektionen när det gäller den utlagda verksamheten, företaget ska därvid säkerställa att bland andra Finansinspektionen har tillgång till de uppgifter om den utlagda verksamheten samt till uppdragstagarens lokaler och att utläggandet av verksamheten inte försvårar Finansinspektionens möjligheter att utöva tillsyn hos företaget (10 kap. 8 §).

Företaget ska också se till att det finns ett skriftligt avtal som reglerar uppdraget (10 kap. 9 §).

5 Följdändringar i andra föreskrifter och allmänna råd

5.1 Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag

De nya föreskrifterna om styrning, riskhantering och kontroll innebär följdändringar i andra föreskrifter och allmänna råd. En ändring görs i Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag eftersom dessa allmänna råd inte längre ska omfatta företag som bedriver verksamhet i enlighet med lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. I stället för att ge ut dessa allmänna råd på nytt, vilket annars är det normala tillvägagångssättet vid ändringar i allmänna råd, har Finansinspektionen endast bytt ut det aktuella begreppet försäkringsbolag till försäkringsföretag. Dessutom byts en inaktuell hänvisning till den gamla försäkringsrörelselagen ut. De allmänna råden kommer fortfarande att gälla för försäkringsföretag samt för börser och clearingorganisationer.

De allmänna råden i FFFS 2011:50 innehåller bl.a. råd kring hur en ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse bör vara utformad, samt vilken information en sådan ansökan bör innehålla. De allmänna råden hänvisar bl.a. till ovan nämnda allmänna råd. Det har inte inom ramen för detta regelarbete funnits möjlighet att göra en allmän översyn av dessa allmänna råd och de kommer därför till viss del att innehålla felaktigheter såsom hänvisningar till författningar som har ändrats eller som har upphört att gälla.

5.2 Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse

I värdepappersföreskrifterna görs såsom tidigare nämnts ändringar avseende tillämpningsområdet. Dessutom görs vissa ändringar i 3 kap. avseende ansökans utformning vid ansökan om tillstånd för verksamheten.

Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:50) om ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse

De allmänna råden i FFFS 2011:50 innehåller bl.a. råd kring hur en ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse bör vara utformad, samt vilken information en sådan ansökan bör innehålla. Det har inte inom ramen för detta regelverksarbete funnits möjlighet att göra en allmän översyn av dessa allmänna råd och de kommer därför till viss del att innehålla felaktigheter såsom hänvisningar till författningar som har ändrats eller som har upphört att gälla.

6 Förslagets konsekvenser

Finansinspektionen är enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning skyldig att göra en konsekvensutredning innan nya föreskrifter och allmänna råd beslutas.

Finansinspektionen redogör nedan för de konsekvenser som föreskrifterna bedöms få för företagen, Finansinspektionen, konsumenterna och samhällsekonomin i stort.

Finansinspektionens förslag gäller för samtliga kreditinstitut, dvs. bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, kreditmarknadsföreningar, sparbanker och medlemsbanker. Föreskrifterna föreslås även omfatta värdepappersrörelsen i dessa företag. I dagsläget finns det 137 kreditinstitut varav 74 har tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Kostnaderna för företagen består både av en engångskostnad för exempelvis systemförändringar och konsulttjänster och av löpande kostnader såsom it-stöd, uppföljning och administration.

De kostnader som kan uppstå för företagen med anledning av de nya föreskrifterna beror på omfattningen av deras verksamhet och hur deras nuvarande lednings- och kontrollprocesser fungerar. Föreskrifterna kan t.ex. innebära kostnader för företagen i form av utökat styrelsearbete, omorganisationer, utökad intern rapportering, systemutveckling, personalkostnader, utökad dokumentation och interna kontroller. Arbetet kan för vissa företag vara omfattande och en del kan komma att behöva hjälp i form av externa resurser. Det är svårt att göra en kvantitativ uppskattning av kostnaderna som förslaget för med sig då många företag redan i dag uppfyller en del av de krav som de nya föreskrifterna ställer på företagen. Många krav gäller sedan tidigare och regleras då av allmänna lagbestämmelser, såsom riskhanteringsbestämmelsen i 6 kap. LBF och 8 kap. LV samt bestämmelser i värdepappersföreskrifterna och i de allmänna råden om styrning och kontroll i finansiella företag. Därutöver bör samtliga företag som omfattas av föreskrifterna sedan en längre tid redan ha tillämpat GL 44. Trots detta kommer företagen att behöva göra en översyn av sin organisation för att säkerställa att de uppfyller de nya kraven.

6.1.1 Administrativa kostnader

Berörda företag kommer att behöva gå igenom sin nuvarande verksamhet och organisatoriska struktur och kartlägga vilka förändringar som är nödvändiga att göra för att säkerställa efterlevnaden av de nya bestämmelserna. Företagen kommer i många fall att behöva ta fram och fastställa ett antal nya interna regler och rutiner. En del företag kan behöva investera i nya tekniska system och rekrytera ytterligare personal, samt inrätta nya funktioner och därmed genomföra organisationsförändringar. De nya föreskrifterna innehåller dock i vissa fall en möjlighet för företagen att när de anpassar organisationen till de nya reglerna, beakta arten, omfattningen och komplexiteten i verksamheten. I vilken grad den administrativa bördan för det enskilda bolaget ökar blir således en följd av den verksamhet som bolaget bedriver och riskerna som är förknippade med denna. Det är därmed svårt att göra en kvantitativ uppskattning av kostnaderna som de nya föreskrifterna för med sig. Dessutom uppfyller många företag redan i dag en del av de krav som ställs i denna. Detta bör innebära att föreskrifterna för vissa företag inte kommer att föranleda alltför stora förändringar.

De nya föreskrifterna innehåller krav på tydligare lednings- och kontrollprocesser i företagen, vilket sannolikt kommer att medföra ökade kostnader för företagen. Kostnaderna kan komma att variera beroende på de enskilda företagens nuvarande processer och funktioner och huruvida de i dagsläget är utvecklade i enlighet med svenska och internationella riktlinjer. Behov av att förstärka organisationen i sin helhet med relevant kompetens kan också uppstå i vissa företag.

Företag som i andra delar av sin verksamhet redan omfattas av reglerna för värdepappersrörelse bör kunna dra nytta av att liknande regler redan gäller inom den verksamheten. Kostnaderna för att anpassa sig till de nya reglerna bör för dessa företag därmed vara lägre än för övriga företag.

De nya föreskrifterna om att klargöra styrelsens och den verkställande direktörens ansvarsområden kan medföra att företagens olika organisatoriska enheter måste se över och omorganisera sitt arbete, vilket kan innebära initiala kostnader. Om ett företags organisatoriska enheters ansvar inte redan är organiserat i enlighet med reglerna kan föreskrifterna även innebära löpande kostnader med anledning av ändrade rutiner och processer. Exempelvis kan det medföra att viss företagsintern rapportering som tidigare endast lämnats till den verkställande direktören nu även ska lämnas till styrelsen. I vilken mån de nya föreskrifterna påverkar företagens kostnader beror alltså på hur företagen bedömer att de måste ta fram nya rutiner eller ändra i befintliga, processer eller liknande, alternativt för att uppfylla kraven på bolagsorganens ansvar.

Finansinspektionen bedömer inte, att företagens periodiska rapportering till Finansinspektionen initialt kommer att påverkas med anledning av de nya föreskrifterna.

Företagen beskriver status (t.ex. organisatoriska förändringar) och kvalitet (t.ex. förbättringsprojekt inom riskhanterings- eller regelefterlevnadsprocesser) i sina interna styrning och kontrollprocesser/-funktioner på ett kvalitativt sätt inom ramen för sin interna kapitalutvärdering (IKU). Finansinspektionen bedömer därutöver styrning, kontroll och riskhantering i företaget genom löpande tillsynsaktiviteter. Det är troligt att den del av IKU:n där ett företag beskriver sin interna styrning och kontroll kommer att behöva revideras, eftersom reglerna kommer att ställa mer specifika krav. Det bedöms dock inte för närvarande finnas något behov av att föreskriva om en särskild rapporteringsplikt på detta område.

De kostnader för företagen som de nya föreskrifterna medför måste ställas mot de kostnader som kan uppstå om företagets styrning, riskhantering och kontroll inte fungerar tillfredsställande. Brister i ett kreditinstituts riskhantering och regelefterlevnad kan skada kundernas ekonomiska intressen negativt. Det kan också leda till finansieringsproblem i företagen vilket kan påverka kunder, aktieägare och skattebetalare negativt. Det finns exempel på när ett företags bristfälliga riskhantering i förlängningen allvarligt skadat kundernas och allmänhetens intressen. Brister i företagets styrning, riskhantering och kontroll kan också leda till ett minskat förtroende för den finansiella sektorn som helhet, vilket i sin tur påverkar dess stabilitet och funktion negativt.

6.1.2 Materiella kostnader

För en del företag kan införandet av de nya föreskrifterna medföra kostnader för investeringar i systemutveckling inklusive eventuella kostnader för nya eller förändrade it-system. Företagen ska t.ex. enligt 2 kap. de nya föreskrifterna ha system för att skydda konfidentiella uppgifter. De föreslagna bestämmelserna om it-system för sammanställning av riskdata samt sammanställning av information om insättare och deras insättningar bedöms i vissa fall föranleda behov av investeringar i nya eller förbättrade it-system. En av utmaningarna för företagen, vilket i sig utgör ett skäl till behovet av en tvingande reglering på området, är att en förbättring avseende förmågan att sammanställa riskdata bedöms, för vissa företag, kräva betydande investeringar samtidigt som resultatet av dessa i huvudsak är långsiktiga effekter för företagets riskkontroll och styrning och inte nödvändigtvis ger direkta utslag i förbättrad lönsamhet.

6.1.3 Finansiella kostnader

De nya föreskrifterna bedöms inte ge upphov till några nya finansiella kostnader i form av t.ex. avgifter eller skatter för företagen.

6.2 Konsekvenser för små företag

De nya reglerna innebär i många fall att skärpta krav, t.ex. på organisation och hantering av intressekonflikter, kommer att ställas på företagen. Detta kan initialt bli särskilt betungande för små företag som har relativt begränsade resurser. De nya föreskrifterna innehåller dock i vissa fall en möjlighet för

företagen att beakta omfattningen, arten och komplexiteten i sin verksamhet vid anpassningen till reglerna. Detta är särskilt viktigt för mindre kreditinstitut. Den administrativa bördan och kostnaden för anpassningen till det nya regelverket kan således vara mindre för små företag än för stora. Samtidigt kan det konstateras att även om proportionalitetsprincipen i vissa delar gäller så innebär den inte någon fullständig befrielse från de nya kraven. Detta innebär att den administrativa bördan och kostnaderna sannolikt kommer att öka även för mindre företag, men på sikt kan vissa administrativa kostnader sänkas på grund av minskade förluster och kundklagomål samt mer effektiva processer och rutiner.

6.3 Konsekvenser för konkurrensen på marknaden

Förslaget kan medföra vissa svårigheter jämfört med tidigare vid etablering på marknaden, eftersom startkostnaderna förväntas öka i viss mån. Eftersom det i de nya föreskrifterna finns möjlighet att tillämpa en proportionalitetsprincip för mindre företag, bör detta dock inte påverka konkurrensförhållandena mellan små och stora företag.

6.4 Konsekvenser för samhällsekonomin och konsumenterna

De nya föreskrifterna syftar till att höja kraven på företagens organisatoriska processer för att främja en sund och effektiv styrning, kontroll och riskhantering. Målet är att de krav som ställs på företagens organisation, interna kontroll och riskhantering ska minska risken för att företagen inte kan fullgöra sina förpliktelser. De samhällsekonomiska konsekvenserna av detta är framförallt att staten i mindre utsträckning kommer att behöva ingripa för att hantera krisdrabbade företag med statliga medel. Fördelarna med ett stabilt finansiellt system är av naturliga skäl svåra att mäta, men den senaste finansiella krisen visar att effekterna på samhällsekonomin av finansiella kriser är avsevärda.

De nya föreskrifterna innebär sammantaget ökade kostnader för företagen. Det finns naturligtvis en risk att företagen belastar sina kunder med de ökade kostnaderna. Denna risk måste ställas mot föreskrifternas sannolika positiva konsekvenser, dvs. att företagen kommer att ha en mer effektiv intressekonfliktshantering, riskhantering, riskkontroll och regelefterlevnad. Detta kommer förhoppningsvis att skapa ett starkare kundskydd i kombination med att företagen agerar mer långsiktigt och ansvarsfullt. Detta bidrar i förlängningen till ett väl fungerande och stabilt finansiellt system.

6.5 Konsekvenser för Finansinspektionen

De regler som införs i de nya föreskrifterna kommer sannolikt att i viss mån innebära en utökad resursåtgång och högre arbetsbelastning för Finansinspektionen. Redan i dag utövar Finansinspektionen dock tillsyn över företagens styrning, riskhantering och kontroll, vilken är en del av den ordinarie tillsynen. Eftersom föreskriftsförslaget innehåller tydligare krav på företagens riskhantering, styrning och kontroll bedömer Finansinspektionen att

de nya reglerna kommer att underlätta och effektivisera tillsynen på detta område.